

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO
REZERVACIJE ZA ODPRAVNINE OB
UPOKOJITVI IN JUBILEJNE
NAGRADE

IZJAVA

Študentka Maja Pešl izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom doc. dr. Sergeje Slapničar, in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 18.6.2008

Podpis: _____

Vsebina

UVOD	1
1 OPREDELITEV POJMOV IN PRAVNE PODLAGE.....	2
1.1 Odpravnine po Zakonu o delovnih razmerjih	2
1.1.1 Odpravnine ob upokojitvi	2
1.1.2 Odpravnine ob odpovedi pogodbe o zaposlitvi iz poslovnih razlogov ali iz razloga nesposobnosti	4
1.2 Jubilejne nagrade po kolektivnih pogodbah	5
2 REZERVACIJE IN RAČUNOVODSKI STANDARDI.....	6
2.1 Prehod na SRS 2006	7
2.2 Slovenski računovodski standard 10 (2006).....	8
2.3 Mednarodni računovodski standard 19	10
2.3.1 Kratkoročni zasluži zaposlenih	11
2.3.2 Odpravnine (angl. <i>Termination Benefits</i>)	11
2.3.3 Pozaposlitveni zasluži zaposlenih.....	12
2.3.4 Drugi dolgoročni zasluži zaposlenih.....	23
2.4 Razvrstitev jubilejnih nagrad in odpravnin ob upokojitvi	29
2.4.1 Glavne razlike med pozaposlitvenimi zasluži in drugimi dolgoročnim zaposlitvenimi zasluži.....	29
2.4.2 Argumenti za razvrstitev odpravnin ob upokojitvi med druge dolgoročne zasluže.....	30
2.5 Pojasnila Slovenskega inštituta za revizijo	32
2.5.1 Pojasnilo 1 k SRS 10 (2006).....	32
2.5.2 Pojasnilo 4 k Uvodu v SRS 2006 – bistvenost	33
2.5.3 Metodološko pojasnilo o upoštevanju pravila pomembnosti pri revidiranju.....	33
3 DAVČNA OBRAVNAVA.....	34
3.1 Davčno obravnavanje ob prehodu na SRS (2006).....	34
3.2 Davčno obravnavanje v letu 2006.....	35
3.3 Davčno obravnavanje po letu 2007.....	39
3.4 Prispevki za socialno varnost.....	41
4 STALIŠČE REVIZIJSKE HIŠE.....	42
SKLEP	44
LITERATURA IN VIRI	45

Kazalo tabel

<i>Tabela 1: Ocena fluktuacije podjetja Ypsilon, d.d.</i>	14
<i>Tabela 2: Izračun rezervacij za odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagrade podjetja Ypsilon, d. d., s strani pooblaščenega aktuarja na dan 1. 1. 2006</i>	15
<i>Tabela 3: Knjiženje poslovnih dogodkov ob evidentiranju rezervacij ob prehodu na SRS 2006</i>	25
<i>Tabela 4: Knjiženje poslovnih dogodkov ob porabi rezervacij v letu 2006</i>	25
<i>Tabela 5: Knjiženje poslovnih dogodkov ob ponovnem izračunu rezervacij konec leta 2006</i>	26
<i>Tabela 6: Knjiženje poslovnih dogodkov ob porabi rezervacij v letu 2007</i>	27
<i>Tabela 7: Knjiženje poslovnih dogodkov ob ponovnem izračunu rezervacij konec leta 2007</i>	28
<i>Tabela 8: Knjiženje poslovnih dogodkov ob porabi rezervacij v letu 2008</i>	28
<i>Tabela 9: Knjiženje poslovnih dogodkov ob priznanju terjatev za odloženi davek ob prehodu na SRS 2006</i>	35
<i>Tabela 10: Knjiženje poslovnih dogodkov terjatev za odloženi davek ob porabi rezervacij v letu 2006</i>	37
<i>Tabela 11: Preračuna terjatev za odloženi davek na nove davčne stopnje</i>	37
<i>Tabela 12: Knjiženje poslovnih dogodkov ob preračunu terjatev za odloženi davek ob koncu leta 2006</i>	38
<i>Tabela 13: Knjiženje poslovnih dogodkov za odložene terjatve ob ponovnem izračunu rezervacij konec leta 2006</i>	38
<i>Tabela 14: Knjiženje poslovnih dogodkov za odložene davke ob porabi rezervacij v letu 2007</i>	40
<i>Tabela 15: Knjiženje poslovnih dogodkov odloženih terjatev za davek ob ponovnem izračunu rezervacij konec leta 2007</i>	41
<i>Tabela 16: Knjiženje poslovnih dogodkov terjatev za odloženi davek ob porabi rezervacij v letu 2008</i>	41

UVOD

Datum 1. 1. 2006 je za podjetja v Sloveniji pomenil veliko spremembo. V računovodskih izkazih so morala dosledno upoštevati vse spremembe, ki so se zgodile s preходом na nove računovodske standarde (SRS 2006). Ena izmed novosti novih standardov je obveza, da podjetja oblikujejo rezervacije za odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagrade. Prenovljeni standardi tokrat prvič med vrstami rezervacij omenjajo rezervacije za odpravnine in jubilejne nagrade ter pri razvidovanju, obračunavanju in razkrivanju napotujejo na neposredno uporabo MRS 19 z naslovom Zaslужki zaposlenih.

Rezervacije za odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagrade se oblikujejo za obveznosti, ki se bodo pojavile po predvidevanjih na podlagi obvezujočih preteklih dogodkov v prihodnjih obdobjih, če jih je mogoče zanesljivo izmeriti. Tovrstne rezervacije so posledica pravnih obvez podjetij, delovnopravne zakonodaje, kolektivnih pogodb, drugih sporazumov z delavci ter individualnih pogodb z delavci. Njihovo vrednost je ob upoštevanju aktuarskih predpostavk mogoče zanesljivo izmeriti.

Obvezno oblikovanje tovrstnih rezervacij je prineslo enkratne računovodske učinke v računovodskih izkazih za večino podjetij, ki tovrstnih rezervacij pred letom 2006 niso niti oblikovala niti evidentirala. To novost pa zaradi odbitnih začasnih razlik, ki izvirajo iz časovnega usklajevanja med poslovnim izidom in davčno osnovo, spremljajo terjatve za odloženi davek, saj je bilo oblikovanje rezervacij v obdobju prehoda začasno davčno nepriznано.

Namen diplomskega dela je podrobneje prikazati problematiko računovodskega obravnavanja rezervacij za odpravnine in jubilejne nagrade, način oblikovanja, izračun in evidentiranje tovrstnih rezervacij z upoštevanjem računovodske, pravne in davčne teorije, poleg tega pa celoten proces prikazati na dejanskem primeru podjetja v Sloveniji.

Diplomsko delo je razdeljeno na šest poglavij. Prvemu, uvodnemu delu sledi opredelitev obeh pojmov, torej odpravnin in jubilejnih nagrad. V naslednjem poglavju so opredeljene rezervacije za odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagrade v Slovenskih računovodskih standardih in v Mednarodnih standardih računovodskega poročanja. Podpoglavje o Mednarodnem računovodskem standardu 19 opisuje različne zaslужke zaposlenih s poudarkom na dveh vrstah zaslужkov: pozaposlitvenih zaslужkih in drugih dolgoročnih zaslужkih. V nadaljevanju diplomskega dela so opisana pojasnila Slovenskega inštituta za revizijo k SRS (2006), ki so pomembna pri evidentiranju, razvrščanju in razkrivanju obravnavanih rezervacij. Zatem sledi poglavje o davčni obravnavi tovrstnih rezervacij. Naslednje poglavje govori o

stališču ene izmed največjih štirih revizijskih hiš o rezervacijah za odpravnine in jubilejne nagrade.

V nekaterih poglavjih je kot zadnje podpoglavje predstavljen praktični primer izračuna in evidentiranja tovrstnih rezervacij v dejanskem slovenskem podjetju. Do podatkov izbranega podjetja sem prišla s pomočjo revizijske dokumentacije, saj sem tudi sama sodelovala pri revidiranju podjetja, pomagala pa sem si tudi z javno dostopnimi podatki: letnimi poročili za leto 2005, 2006 in 2007, ki vsebujejo tako podatke o gibanju rezervacij za odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagrade, gibanje terjatev za odloženi davek kot tudi podatke o številu zaposlenih in prejemkih članov uprave. Zaradi varovanja tajnosti podatkov podjetja sem njegovo ime spremenila.

Poudarek pri prikazu primera podjetja je na evidentiranju tovrstnih rezervacij, saj je izračun zneska rezervacij za odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagrade opravil aktuar, sama pa sem le dodala poenostavljen preračun. Sedmemu poglavju sledi osmo, sklepno poglavje, kjer so povzete ključne ugotovitve diplomskega dela.

1 OPREDELITEV POJMOV IN PRAVNE PODLAGE

1.1 Odpravnine po Zakonu o delovnih razmerjih

Izplačilo odpravnin je urejeno z Zakonom o delovnih razmerjih (v nadaljevanju ZDR), ki ureja delovna razmerja, ki se sklepajo s pogodbo o zaposlitvi med delavcem in delodajalcem.

1.1.1 Odpravnine ob upokojitvi

Odpravnina ob upokojitvi je enkratno denarno izplačilo oziroma nagrada, ki jo delavec prejme ob prenehanju zaposlitve zaradi upokojitve. Odpravnina v celoti bremeni podjetje, v katerem je bil delavec zaposlen v času izpolnitve pogojev za upokojitev.

ZDR (2002) v 1. točki 132. člena določa, da delavcu ob upokojitvi ob prenehanju pogodbe o zaposlitvi pripada odpravnina v višini:

- dveh povprečnih mesečnih plač v Republiki Sloveniji za pretekle tri mesece oziroma
- dveh povprečnih mesečnih plač delavca za pretekle tri mesece, če je to zanj ugodneje.

Odpravnina v višini dveh povprečnih mesečnih plač za pretekle tri mesece v Republiki Sloveniji v mesecu februarju znaša 2.663 evrov, saj povprečna bruto plača za mesec februar

znaša 1.326 evrov, za mesec januar 1.326 evrov in za mesec december 1.343 evrov (Povprečna mesečna plača, SURS, 2008).

Izplačilo odpravnine ob upokojitvi delavcu ne pripada, če ima le-ta pravico do odpravnine zaradi poslovnih razlogov ali iz razloga nesposobnosti in če je delodajalec zanj financiral dokup pokojninske dobe (ZDR, 2002, 132. člen, 5. točka).

Če se delavec po upokojitvi ponovno zaposli, ob prenehanju pogodbe o zaposlitvi nima pravice do odpravnine, če pa se delno upokoji, ima pri delodajalcu, pri katerem mu je prenehala pogodba o zaposlitvi in je sklenil novo za krajši delovni čas, pravico do odpravnine v sorazmernem delu. Delavec, ki dela krajši delovni čas, ima v primeru upokojitve pravico do odpravnine sorazmerno delovnemu času, za katerega je bila sklenjena pogodba o zaposlitvi, razen v primerih, ko delavec dela krajši delovni čas v skladu s predpisi o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, predpisi o zdravstvenem zavarovanju ali predpisi o starševskem dopustu (ZDR, 2002, 132. in 66. člen).

ZDR torej določa minimalni obseg pravic zaposlenih in obveznosti, ki jih ima do njih delodajalec. Če obveze podjetij ne izhajajo iz drugih pravnih dogovorov, npr. veljavne kolektivne pogodbe ali individualne pogodbe o zaposlitvi, se le-te izračunajo na podlagi zgoraj navedenih določb ZDR. Poleg ZDR pa je v gospodarstvu med delojemalci in delodajalci vzpostavljenih veliko kolektivnih pogodb za posamezne dejavnosti, ki povišujejo število plač, ki pripadajo delavcu ob upokojitvi iz dveh na tri povprečne mesečne plače.

1.1.1.1 Odpravnine v podjetju Ypsilon, d. d.

Delavci v podjetju Ypsilon, d. d., so zaposleni v skladu s Kolektivno pogodbo za kemično in gumarsko industrijo Slovenije. Podjetje Ypsilon, d. d., ima na dan 1. 1. 2006 53 zaposlenih, na dan 31. 12. 2006 56 zaposlenih, na dan 31. 12. 2007 pa 59 zaposlenih. Glede na njihovo kolektivno pogodbo pripada zaposlenemu delavcu ob upokojitvi odpravnina v višini:

- treh povprečnih mesečnih bruto plač v Republiki Sloveniji za pretekle tri mesece oziroma
- treh povprečnih mesečnih bruto plač v zadnjih treh mesecih pred upokojitvijo, če je to zanj ugodneje.

Trije zaposleni, člani uprave, imajo v podjetju sklenjene individualne pogodbe. Zanje odpravnina ob upokojitvi znaša 12 zadnjih mesečnih bruto plač.

Rezervacij za odpravnine pred datumom 1. 1. 2006 v podjetju Ypsilon, d. d., niso niti obračunavali niti evidentirali v svojih računovodskih izkazih. Zaradi obveznega oblikovanja ob prehodu na SRS 2006 so v podjetju naročili aktuarski izračun pri pooblaščenem aktuarju. V podjetju med pojasnili v letnem poročilu razkrivajo, da vračunane obveznosti do delavcev

predstavljajo obveznosti za odpravnine ob odhodu v pokoj in za jubilejne nagrade v višini, kakršna je bila ugotovljena v aktuarskem izračunu.

Podjetje Ypsilon, d. d., je v skladu z zakonskimi predpisi, kolektivno pogodbo in internim pravilnikom zavezano k plačilu jubilejnih nagrad zaposlenim ter odpravnin ob njihovi upokojitvi, zato oblikujejo dolgoročne rezervacije. Druge pokojninske obveznosti v podjetju Ypsilon, d. d. ne obstajajo.

Rezervacije za odpravnine ob upokojitvi so oblikovali v višini ocenjenih bodočih izplačil za odpravnine, diskontiranih na dan bilance stanja. Izračun je bil na dan 1. 1. 2006 narejen za vsakega zaposlenega tako, da je upošteval stroške odpravnin ob upokojitvi posameznega zaposlenega. Izbrana diskontna obrestna mera je znašala 2,75 % letno in je predstavljala donos dolgoročnih državnih obveznic; izračun je z uporabo metode projicirane enote pripravil pooblaščen aktuar.

Preračun rezervacij na dan 31. 12. 2006 in 31. 12. 2007 je družba opravila glede na spremembo števila zaposlenih. Podjetje Ypsilon, d. d., ima med pomembnejšimi računovodskimi usmeritvami v letnem poročilu napisano, da ob spremembah števila zaposlenih za več kot 10 %, ustreznost višine rezervacij ponovno preveri pooblaščen aktuar. Dejansko pa se je v letih 2006, 2007 in 2008 število zaposlenih vsako leto povečalo od 5 do 6 %. Najverjetneje bodo ponoven izračun zahtevali ob koncu letošnjega leta, saj se je število zaposlenih v vseh treh letih skupaj povečalo za več kot 10 %.

1.1.2 Odpravnine ob odpovedi pogodbe o zaposlitvi iz poslovnih razlogov ali iz razloga nesposobnosti

Vrste odpravnin, ki so povezane z odpovedjo pogodbe o zaposlitvi, določa 109. člen ZDR-ja. Delodajalec, ki odpove pogodbo o zaposlitvi iz poslovnih razlogov ali iz razloga nesposobnosti, je dolžan izplačati delavcu odpravnino. Osnova za izračun odpravnine je povprečna mesečna plača, ki jo je prejel ali ki bi jo prejel delavec, če bi delal v zadnjih treh mesecih pred odpovedjo.

Poleg tega zakon določa, da višina odpravnine ne sme presegati 10-kratnika osnove iz prvega odstavka tega poglavja, če v kolektivni pogodbi na ravni dejavnosti ni določeno drugače (ZDR, 2002, 109. člen, 4. točka). Vendar pa ta omejitev ni absolutna. Navedeno omejitev lahko odpravi oziroma spremeni kolektivna pogodba na ravni dejavnosti (Kresal, Kresal & Senčur, 2002, str. 417).

Te vrste odpravnin niso predmet mojega diplomskega dela, saj ne nastanejo pri prenehanju zaposlitve zaradi upokojitve, pač pa zaradi izrednih razmer na strani delodajalca, zato jih v nadaljevanju ne bom več omenjala.

1.2 Jubilejne nagrade po kolektivnih pogodbah

Za razliko od odpravnin, izplačila jubilejnih nagrad niso določena z nobenim zakonom in zato niso zakonsko varovana pravica. Pravica do jubilejne nagrade je urejena v kolektivnih pogodbah (v splošni kolektivni pogodbi, kolektivnih pogodbah na ravni dejavnosti in podjetniških kolektivnih pogodbah) oziroma v splošnih aktih delodajalca.

V splošni kolektivni pogodbi, kolektivnih pogodbah na ravni dejavnosti, podjetniških kolektivnih pogodbah oziroma v splošnih aktih delodajalca določijo:

- pravico do jubilejne nagrade,
- višino jubilejne nagrade, ki pripada delavcu po določenem obdobju,
- obveznost do izplačila jubilejne nagrade,
- rok za izplačilo jubilejne nagrade.

Pridobitev te pravice je enako obravnavana v vseh kolektivnih pogodbah ter tudi splošnih aktih delodajalca, tako da si sleherni delavec pridobi to pravico ob dopolnitvi 10, 20 ali 30 letih dosežene delovne dobe. Pri določanju višine jubilejne nagrade, ki jo delodajalec izplača delavcu, se ta razlikuje glede na dejavnost, ki jo delodajalec opravlja, saj so si s kolektivnim dogovarjanjem nekatere panoge izborile ugodnejše rešitve. Ugodnejšo ureditev višine jubilejne nagrade lahko zasledimo tudi pri nekaterih podjetniških kolektivnih pogodbah oziroma splošnih aktih delodajalcev.

V splošni kolektivni pogodbi je višina jubilejne nagrade določena za 10 let delovne dobe pri zadnjem delodajalcu v višini ene izhodiščne plače I. tarifnega razreda, za 20 let delovne dobe pri zadnjem delodajalcu v višini ene in pol izhodiščne plače I. tarifnega razreda, za 30 let delovne dobe pri zadnjem delodajalcu v višini dveh izhodiščnih plač I. tarifnega razreda.

Višina jubilejne nagrade je lahko določena tudi glede na plače zaposlenih v RS in se določi kot povprečje te plače za pretekle tri mesece. Odvisno od panoge se tudi višina v odstotkih razlikuje, na primer: za 10 let delovne dobe v višini 40 %, za 20 let delovne dobe v višini 60 %, za 30 let delovne dobe v višini 80 % oziroma za 10 let delovne dobe 50 %, za 20 let delovne dobe 75 %, za 30 let delovne dobe 100 %.

Jubilejne nagrade predstavljajo denarna izplačila zaposlenim ob dopolnitvi določene delovne dobe pri posameznem delodajalcu. Izplačila jubilejnih nagrad niso določena z zakonom,

vendar pa so sestavni del večine kolektivnih pogodb posameznih dejavnosti. Omenjene so tudi v večini podjetniških kolektivnih pogodb, lahko pa so zapisane tudi neposredno v pogodbah o zaposlitvi. Najpogosteje je v pogodbah omenjen način nagrajevanja zaposlenega za dopolnitev 10, 20 ali 30 let delovne dobe pri zadnjem delodajalcu (in ne za skupno delovno dobo). Takšna pravna obveza izplačila je podlaga za oblikovanje rezervacij za jubilejne nagrade.

1.2.1.1 Jubilejne nagrade v podjetju Ypsilon, d. d.

Jubilejne nagrade se v podjetju Ypsilon, d. d., za zaposlene po kolektivni in tudi za zaposlene po individualni pogodbi izplačujejo glede na delovno dobo pri zadnjem delodajalcu oziroma v poslovnem sistemu Ypsilon, d. d., in sicer:

- 1 osnova za dopoljenih 10 let delovne dobe v podjetju oziroma sistemu,
- 1,5 osnove za dopoljenih 20 let delovne dobe v podjetju oziroma sistemu,
- 2 osnovi za dopoljenih 30 let delovne dobe v podjetju oziroma sistemu.

Osnova za izplačilo jubilejnih nagrad je najnižja osnovna plača I. tarifnega razreda Kolektivne pogodbe za kemično in gumarsko industrijo Slovenije – 2. skupina, ki od maja 2004 znaša 87.683 SIT oziroma 366 evrov. S 1. 5. 2007 je prišla v veljavo nova Kolektivna pogodba, ki pa se pri jubilejnih nagradah in odpravninah ob upokojitvi ne razlikuje bistveno od prejšnje. Najnižja osnovna plača I. tarifnega razreda – 2. skupina od 1. 8. 2006 naprej znaša 378,45 evra (Priloga II/2 h Kolektivni pogodbi za kemično in gumarsko industrijo, 2006).

Rezervacije za jubilejne nagrade so v podjetju Ypsilon, d. d., oblikovali v višini ocenjenih bodočih izplačil jubilejnih nagrad, ki so diskontirani na dan bilance stanja. Izračun je bil na dan 1. 1. 2006 narejen za vsakega zaposlenega tako, da je upošteval stroške vseh pričakovanih jubilejnih nagrad do upokojitve posameznih zaposlenih. Izbrana diskontna obrestna mera je znašala 2,75 % letno in je predstavljala donos dolgoročnih državnih obveznic. Izračun rezervacij za jubilejne nagrade je skupaj z izračunom rezervacij za odpravnine ob upokojitvi pripravil pooblaščen aktuar.

Na naslednje presečne datume (31. 12. 2006 in 31. 12. 2007) je podjetje Ypsilon, d. d., samo opravilo preračun rezervacij za jubilejne nagrade glede na povečanje števila zaposlenih.

2 REZERVACIJE IN RAČUNOVODSKI STANDARDI

Podjetja morajo voditi poslovne knjige v skladu z Zakonom o gospodarskih družbah (v nadaljevanju ZGD) in s Slovenskimi računovodskimi standardi (v nadaljevanju SRS) ali pa v skladu z Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja (v nadaljevanju MSRP), kot pravi 54. člen ZGD o splošnih pravilih računovodenja.

Računovodski izkazi morajo vsebovati resničen in pošten prikaz premoženja in obveznosti družbe, finančnega položaja in poslovnega izida (ZGD, 61. člen). Da so obveznosti podjetja prikazane resnično in pošteno, morajo podjetja prikazovati tudi dolgoročne obveze, ki jih imajo do svojih zaposlenih zaradi delovnopravne zakonodaje in kolektivnih pogodb, torej rezervacije za odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagrade.

2.1 Prehod na SRS 2006

S 1. 1. 2006 so v Sloveniji pričeli veljati novi standardi računovodskega poročanja, ki so v ključnih področjih izkazovanja in vrednotenja usklajeni z Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja. S SRS 2006 je Slovenija naredila pomembne korake v razvoju računovodske stroke, saj ob doslednem upoštevanju izhodišč MSRP te smiselno nadgrajuje (Odar, 2006b, str. 3).

Prejšnji standard SRS 10 (2001) ni niti omenjal rezervacij za odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagrade niti predpisoval natančnejših navodil glede oblikovanja tovrstnih rezervacij, je pa dopuščal oblikovanje rezervacij za druge namene, ki so se oblikovale ob izpolnitvi vseh treh splošnih pogojev. Ostale rezervacije, ki jih je SRS 10 (2001) omenjal, je navajal zgolj kot primere, torej te navedene rezervacije niso bile edine možne. Oblikovanje rezervacij za jubilejne nagrade in odpravnine je bilo v SRS 10 (2001) dovoljeno, ne pa obvezno.

Nekatera podjetja, predvsem tista, ki so zaradi potreb skupinskega poročanja matičnim družbam v tujini svoje računovodske izkaze pripravljala po drugih računovodskih okvirih (MRSP, US GAAP), so tovrstne rezervacije oblikovala že pred prehodom na nove računovodske standarde. Velika večina podjetij pa je morala ob prehodu na nove računovodske standarde s 1. 1. 2006 tovrstne rezervacije oblikovati povsem na novo.

Podjetja so ob prehodu na nove standarde upoštevala 15. točko Uvoda v SRS (2006) z naslovom Prehodne določbe, lahko pa tudi MSRP 1 z naslovom Prva uporaba mednarodnih standardov računovodskega poročanja. Na splošno 15. točka uvoda v SRS 2006 kot tudi MSRP 1 določata, da podjetja ob prehodu opravijo naslednje prilagoditve:

- priznajo vsa sredstva in obveznosti, katerih priznanje zahtevajo SRS (2006) ali MSRP;
- odpravijo priznanje sredstev in obveznosti, če SRS (2006) ali MSRP ne omogočajo takega priznanja;
- prerazvrstijo postavke sredstev in obveznosti, razvrščene v skladu s SRS (2001), če se v skladu s SRS (2006) ali MRSP razvrščajo v druge vrste sredstev ali obveznosti;
- uporabijo SRS (2006) ali MSRP pri merjenju vseh priznanih sredstev in obveznosti;

- priznajo učinke, ki so posledica izvedenih preračunov za nazaj, torej kot spremembo prenesenega poslovnega izida ali drugih postavk kapitala, razen če SRS (2006) ali MSRP glede tega določajo izjeme ali prepovedi.

Večina podjetij je pri prehodu na nove standarde priznala pomembne začetne zneske rezervacij za odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagrade. Podjetja so ob prehodu na SRS (2006) ali MSRP, upoštevajoč MRS 19, z aktuarskimi predpostavkami ocenila sedanjo vrednost obvez za jubilejne nagrade in odpravnine ob upokojitvi in jo priznala kot začetno vrednost rezervacij ter za učinek zmanjšala preneseni poslovni izid, kot to določajo Prehodne določbe (Odar, 2006a, str. 15). Nekatera podjetja pa so se, upoštevajoč Pojasnilo 4 k Uvodu SRS (2006) z naslovom Bistvenost, odločila, da tovrstnih rezervacij ne bodo oblikovala.

Pri oblikovanju rezervacij za odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagrade je bilo zaradi nastalih odbitnih začasnih razlik¹ potrebno oblikovati tudi **terjatve za odloženi davek**. Stroški za poslovne in davčne namene so se pri prehodu obravnavali v različnih časovnih obdobjih, za poslovne namene v obdobju oblikovanja rezervacij, za davčne namene pa v obdobju dejanskega nastanka izdatka oziroma porabe. Rezervacije se torej odštevajo od računovodskega dobička v obdobju oblikovanja, od obdavčljivega pa v obdobju izdatkov (Žuran, 2006, str. 6). Posledica takšnega obravnavanja pa so terjatve za odložene davke, ki so jih morala podjetja zaradi usklajevanja med davčno in poslovno bilanco izkazovati prvič v računovodskih izkazih za poslovno leto 2006.

2.2 Slovenski računovodski standard 10 (2006)

Oblikovanje rezervacij ureja Slovenski računovodski standard 10 (2006) z naslovom Rezervacije in dolgoročne pasivne časovne razmejitev. SRS 10.1 določa, da se rezervacije oblikujejo za:

- sedanje obveze,
- ki izhajajo iz obvezujočih preteklih dogodkov,
- se bodo po predvidevanjih poravnale v obdobju, ki ni z gotovostjo določeno,
- katerih velikost je mogoče zanesljivo oceniti.

Pri tem obvezujoč dogodek pomeni dogodek, ki povzroči pravno ali posredno obvezo, zaradi katere ni nobene druge stvarne možnosti, kot da se takšna obveza poravna (SRS 10.36.c). Pravna obveza izhaja iz zakona ali drugega pravnega predpisa, posredna obveza pa obstaja, če podjetje s svojimi izjavami daje vedeti, da bodo sprejete nekatere obveznosti, in s tem povzroči

¹ Odbitne začasne razlike so začasne razlike, katerih posledica so zneski, ki se odštevajo pri ugotavljanju obdavčljivega dobička (davčne izgube) v prihodnjih obdobjih, ko se knjigovodska vrednost sredstva povrne ali se knjigovodska vrednost obveznosti poravna.

utemeljeno pričakovanje javnosti oziroma strank, da bodo te obveznosti izpolnjene (Vezjak, 2006, str. 3).

Da se določene rezervacije priznajo, morajo biti izpolnjeni sledeči pogoji (SRS 10.6):

- zaradi preteklega dogodka obstaja sedanja obveza: pravna ali posredna;
- pri poravnavi obveze bo verjetno potreben odtok dejavnikov, ki omogočajo pritekanje gospodarskih koristi;
- znesek obveze je mogoče zanesljivo izmeriti.

Med splošnimi pogoji in zahtevami za oblikovanje rezervacij po SRS 2001 in SRS 2006 ni večjih razlik. Sprememba med starimi in novimi SRS je, da novi SRS ločijo med rezervacijami in dolgoročnimi odloženimi pasivnimi časovnimi razmejitvami (Hieng, 2006b, str. 13). Poleg tega se v SRS 2006 opušča pojem dolgoročno oblikovanje rezervacij. Namesto tega pa se uvaja oblikovanje rezervacij za prihodnje obdobje, ki ga ni mogoče z gotovostjo določiti.

Pri oblikovanju katerih koli rezervacij je treba predpostavljati dosledno razsodnost glede verjetnosti tako prihodnjih stroškov kakor prihodnje izgube, pri ocenjevanju negotovosti pa naj se upoštevajo izkušnje v podobnih okoliščinah in mnenja ustreznih strokovnjakov. Dodatno povečevanje potrebnih dolgoročnih rezervacij povečuje stroške oziroma odhodke, zmanjševanje do tedaj oblikovanih dolgoročnih rezervacij, ki presegajo potrebo po predračunih, pa povečuje ustrezne prihodke. Za omenjeno zmanjševanje so prejšnji standardi uporabljali izraz odprava rezervacij (Koželj, 2006, str. 154).

SRS 10.3 kot primer rezervacij našteva rezervacije za reorganizacijo, pričakovane izgube iz kočljivih pogodb, pokojnine, jubilejne nagrade in odpravnine ob upokojitvi. Novost v novih standardih je, da se kot vrsto rezervacij omenja tudi rezervacije za odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagrade.

SRS 10.44 določa, da se rezervacije oblikujejo za dolgoročne zasluge, kot so jubilejne nagrade in odpravnine ob upokojitvi ter pokojnine, pri evidentiranju, obračunavanju in razkrivanju teh rezervacij pa standard določa, da se upoštevata MRS 19 z naslovom Zasluzki zaposlenih in MRS 26 z naslovom Obračunavanje in poročanje pokojninskih programov. Kot zavezujoča pravila računovodenja tako za poslovne kot tudi davčne namene je potrebno neposredno upoštevati MRS 19 (Jerman, 2007, str. 12). Poleg tega SRS 10.11 zahteva, da podjetje v svojem aktu določi računovodske usmeritve za priznanje rezervacij.

V Sloveniji podjetja rezervacij za pokojnine večinoma ne oblikujejo. Verjetno je le-to pri sedanji davčni zakonodaji še predrago in bo treba počakati na spremembe predpisov (Koželj, 2006, str. 157). V nadaljevanju bom opisala le MRS 19 – Zasluzki zaposlenih, MRS 26 –

Obračunavanje in poročanje pokojninskih programov pa v diplomskem delu ne bom obravnavala.

2.3 Mednarodni računovodski standard 19

Ker SRS 10.44 podjetja pri evidentiranju, obračunavanju in razkrivanju rezervacij za odpravnine in jubilejne nagrade napoti na Mednarodni računovodski standard 19 (angl. *IAS 19*), bom na tem mestu na kratko opisala vsebino tega standarda, ki podrobneje govori o zaslužkih zaposlenih.

Namen tega standarda je predpisati obračunavanje in razkrivanje zaslužkov zaposlenih. Glavno pravilo je priznanje obveznosti in stroškov v obdobju, ko zaposleni opravi svoje delo. Ta standard zahteva, da podjetje prizna (Zelinkova, 2006a, str. 5):

- obveznost, ko zaposleni opravi delo v zameno za zaslužke, ki mu bodo plačani v prihodnosti;
- odhodek, ko podjetje izrabi gospodarsko korist, izhajajočo iz dela, ki ga zaposleni opravi v zameno za zaslužke, ki mu pripadajo.

Standard nadomešča MRS 19, ki je bil sprejet leta 1993. Ne obravnava poročanja pokojninskih programov, saj se s tem ukvarja MRS 26. Delodajalec mora ta standard uporabljati pri obračunavanju vseh zaslužkov zaposlenih, razen tistih, za katere velja MSRP 2: Plačilo z delnicami.

Po standardu so zaslužki razvrščeni v štiri vrste:

- kratkoročni zaslužki zaposlenih,
- pozaposlitveni zaslužki,
- drugi dolgoročni zaslužki zaposlenih,
- odpravnine (angl. *Termination Benefits*) zaradi prekinitve zaposlitev.

Nekateri avtorji med vrste zaslužkov prištevajo še 5. vrsto zaslužkov: zaslužki, vezani na kapitalsko kompenzacijo (angl. *Equity Compensation Arrangements*), drugi pa ne, saj je o tej vrsti zaslužkov več govora v MSRP 2 z naslovom Plačilo z delnicami, ki je iz MRS 19 izpodrinil to vrsto zaslužkov in jo razširil v MSRP 2 (Epstein & Jermakowicz, 2007, str. 650).

MRS 19 posamezno vrsto zaslužkov zaposlenih obravnava posebej. Za vsako vrsto zaslužkov določa posebna pravila njihovega obračunavanja in razkrivanja. Jubilejne nagrade nedvomno uvrščamo med druge dolgoročne zaslužke, saj so kot primer navedene med drugimi dolgoročnimi zaslužki, medtem ko uvrščanje odpravnin ob upokojitvi ni tako nedvoumno.

Odpravnine ob upokojitvi zagotovo ne spadajo med kratkoročne zasluzke zaposlenih niti ne med odpravnine zaradi prekinitve zaposlitev, saj se tja uvrščajo tiste vrste odpravnin, ki so izplačane zaradi poslovnih razlogov in ne zaradi upokojitve.

V nadaljevanju bom podrobno opredelila posamezne vrste zasluzkov zaposlenih, še posebej natančno pa druge dolgoročne zasluzke in pozaposlitvene zasluzke.

2.3.1 Kratkoročni zasluzki zaposlenih

Ta standard zahteva, da podjetje prizna kratkoročne zasluzke zaposlenih, ko ti v zameno zanje opravijo delo. Obračunavanje kratkoročnih zasluzkov zaposlenih je na splošno enakomerno, ker se za merjenje obvez ali stroškov ne zahtevajo aktuarske predpostavke, zato ni možnosti za kak aktuarski dobiček oziroma izgubo. Poleg tega da ni aktuarskih dobičkov ali izgub, pri merjenju zasluzkov ni potrebno uporabljati diskontne stopnje (Epstein & Jermakowicz, 2007, str. 648). Pri razkrivanju ni posebnih zahtev.

Kratkoročni zasluzki zaposlenih so plače s prispevki za socialno zavarovanje, plačila za letne in bolezenske dopuste, deleži v dobičku in premije (če so plačljivi v dvanajstih mesecih po koncu obdobja) ter nedenarni zasluzki (kot so zdravstvena oskrba, nastanitev, avtomobili, brezplačni in podcenjeni proizvodi in storitve, boni za prehrano, mobilni telefoni, računalniki, USB ključi), če jih je podjetje dolžno poravnati v obdobju dvanajstih mesecev po obračunskem obdobju.

2.3.2 Odpravnine (angl. *Termination Benefits*)

Naslednja vrsta zasluzkov zaposlenih se nanaša na zasluzke zaposlenih, ki jih mora podjetje plačati bodisi zaradi odločitve podjetja, da konča službovanje zaposlenih pred normalnim datumom upokojitve, bodisi zaradi odločitve zaposlenih, da v zameno za takšne zasluzke prostovoljno zapustijo delovna mesta. Dogodek, ki povzroči nastanek obveze, je prenehanje službovanja in ne službovanje zaposlenega (Zelinkova, 2006a, str. 15).

Standard glede odpravnin določa, da je v primeru, kadar zapadejo v plačilo kasneje kot v 12 mesecih, potrebno le-te diskontirati. Podjetje je dolžno dajati odpravnino samo in zgolj, kadar ima vzpostavljen podroben formalni program odpravnin z opredeljeno najnujnejšo vsebino, ki jo določajo seznam funkcij, delovnih mest in zaposlenih, ki bodo ukinjeni, nadomestilo za ukinitve teh delovnih mest in čas, kdaj naj bi se ta program izvedel. V primeru ponudbe, ki naj bi spodbudila zapustitev delovnih mest, mora merjenje odpravnin temeljiti na številu

zaposlenih, za katere se pričakuje, da bodo sprejeli ponudbo (Epstein & Jermakowicz, 2007, str. 650).

Brez dvoma se zgoraj opisan zaslužek zaposlenih, imenovan odpravnine (angl. *Termination Benefits*), ne nanaša na odpravnine ob upokojitvi, pač pa na odpravnine zaradi poslovnih razlogov, ki smo jih opisali v točki 2.1.3.

2.3.3 Pozaposlitveni zasluži zaposlenih

Pozaposlitveni zasluži so vrsta zaslužkov zaposlenih, med katere spadajo pokojnine, drugi upokojitveni zasluži, pozaposlitveno življenjsko zavarovanje in pozaposlitvena zdravstvena oskrba. Delijo se na **programe z določenimi prispevki** (ang. *Defined Contribution Plans*) in **programe z določenimi zasluži** (ang. *Defined Benefit Plans*).

Pri **programih z določenimi prispevki** podjetje plačuje stalne prispevke v posebno enoto - sklad, ki je namenjen financiranju pozaposlitvenih zaslužkov. Podjetje nima nobene pravne ali posredne obveze plačati nadaljnje prispevke, če sklad nima dovolj sredstev, da bi zaposlenim izplačal vse zasluže, ki se nanašajo na njihovo službovanje v tekočem obdobju in prejšnjih obdobjih. Pri tem programu delodajalec zaposlenemu plačuje točno določene zneske v sklad, medtem ko znesek, ki naj bi ga zaposleni dobil po končanju službovanja, ni določen. Znesek, ki ga zaposleni dobi ob koncu službovanja je odvisen od prispevane vsote denarja in zaslužkov iz naslova investiranja tega sklada. (Herz, Meisenheimer & Weinstein, 2000, str. 24). Odpravnine zagotovo ne sodijo med programe z določenimi prispevki, zato bom z obravnavo programov z določenimi prispevki na tem mestu zaključila.

Odpravnine ob upokojitvi so bližje vsebinski opredelitvi druge vrste pozaposlitvenih zaslužkov: **programov z določenimi zasluži**, po katerih so zaposleni ob upokojitvi upravičeni do določenih zaslužkov. Ti programi so lahko brez sklada ali pa v celoti ali delno programi s skladom.

V zvezi s programi z določenimi zasluži podjetje ugotavlja sedanjo vrednost obvez za določene zasluže programa dovolj pravilno, da se zneski, priznani v računovodskih izkazih, ne razlikujejo bistveno od zneskov, ki bi bili ugotovljeni na datum bilance stanja.

MRS 19 v zvezi s programi z določenimi zasluži določa naslednja **pravila**, ki so predstavljeni v naslednjih točkah, pravila pa so podkrepjena z opravljenimi izračuni v obravnavanem podjetju Ypsilon, d. d..

2.3.3.1 Metoda projicirane enote (ang. *Projected Unit Credit Method*)

Ta metoda vračunava zasluge zaposlenih sorazmerno z opravljenim delom. Vsako obračunsko obdobje tako povečuje dodatno enoto pravice do zaslužkov. Metoda omogoča, da obračunavamo vrednost stanja obveznosti na začetku obračunskega obdobja, stroške tekočega leta, ki povečujejo začetno stanje ter stanje obveznosti na koncu obračunskega obdobja. MRS 19 za ocenitev pozaposlitvenih zaslužkov dovoljuje uporabo le ene metode, to je metode projicirane enote (Epstein & Jermakowicz, 2007, str. 614).

2.3.3.2 Aktuarske predpostavke

MRS 19.50 predpostavlja, da je znesek obveze za bodoče zasluge zaposlenih mogoče zanesljivo izmeriti, če se pri izračunu upoštevajo aktuarske predpostavke. Aktuarske predpostavke o diskontni obrestni meri, fluktuaciji, smrtnosti in druge predpostavke naj bi bile realno najboljše možne ocene, nepristranske in medsebojno združljive (Zelinkova, 2006b, str. 4).

MRS 19 tako spodbuja, vendar ne zahteva, da podjetje pritegne k merjenju vseh bistvenih obvez usposobljenega aktuarja. Podjetja tako lahko uporabljajo aktuarske storitve ali pa svoje izračune verificirajo in primerjajo z aktuarskimi. Vsekakor pa je priporočljivo, da podjetja vsaj pri prvih izračunih vključijo pooblaščenega aktuarja (Rezervacije za jubilejne nagrade in odpravnine ob upokojitvi, stališče revizijske hiše, 2006).

2.3.3.2.1 Aktuarski izračun v podjetju Ypsilon, d. d.

S priporočilom revizijske hiše je podjetje Ypsilon, d. d., za izračun rezervacij za odpravnine in jubilejne nagrade za prvo leto oblikovanja k sodelovanju povabilo pooblaščenega aktuarja.

Aktuar je opravil izračun za vsakega zaposlenega tako, da je upošteval strošek odpravnine ob upokojitvi, ki delavcu pripada po kolektivni pogodbi ali individualni pogodbi o zaposlitvi ter strošek vseh pričakovanih jubilejnih nagrad za skupno in delovno dobo v družbi do upokojitve.

Aktuarski izračun je bil narejen z upoštevanjem zahtev MRS 19 z uporabo metode projicirane enote. Ta metoda zahteva vrednotenje aktuarske obveznosti v skladu s pričakovano rastjo plač od dneva vrednotenja do predvidene upokojitve zaposlene osebe. Rast plač je sestavljena iz kariernega napredovanja in s tem povezane rasti ter plačne inflacije. MRS 19 predvideva za izračun sedanje vrednosti diskontno obrestno mero, ki je enaka dolgoročni donosnosti državnih obveznic z visoko boniteto, izdane v valuti, ki je enaka valuti obveznosti delodajalca.

V sam aktuarski izračun se v diplomskem delu ne bom poglobila, povzela bom le pomembnejše predpostavke, ki so pomembne za razumevanje izračuna. Aktuar je v podjetju Ypsilon, d. d., upošteval naslednje predpostavke o rasti plač, ki jih je dobil od naročnika, podjetja Ypsilon, d. d.:

- rast plač zaradi povečevanja skupne delovne dobe v višini 0,5 % za vsako dopolnjeno leto skupne delovne dobe,
- rast plač zaradi kariernega napredovanja v višini 1,5 % letno.

Naslednja predpostavka, to je fluktuacija zaposlenih, je določena s podatki o številu zaposlenih v začetku leta in številu prenehanj delovnega razmerja po volji zaposlenega (torej brez upokojitev, prenehanj po 109. členu ZDR in smrti zaposlenih). Aktuar je glede na prejete podatke o prenehanjih po starostnih razredih za leta 2002, 2003, 2004 in 2005 naredil naslednjo oceno fluktuacije zaposlenih:

Tabela 1: Ocena fluktuacije podjetja Ypsilon, d. d

Starostni razred	Fluktuacija
Do 30 let	6 %
30-40 let	3 %
40-50 let	1 %
Nad 50 let	0 %

Vir: Aktuarski izračun dolgoročnih obveznosti do zaposlenih podjetja Ypsilon, d. d. 2006, str. 11.

Čas upokojitve je bil v izračunu določen v skladu z minimalnimi pogoji za pridobitev pravice do starostne pokojnine, kot jih določa 36. člen Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

V aktuarskem izračunu so uporabljene še naslednje predpostavke:

- rast povprečne plače v Republiki Sloveniji je predpostavljena v višini 1 % letno in predstavlja realno rast plač;
- v izračunu je upoštevana realna rast zneskov odpravnin ob upokojitvi in jubilejnih nagrad iz Uredbe o višini povračil stroškov v zvezi z delom in drugih odhodkov, ki se ne vštavajo v davčno osnovo, v višini 1 % letno;
- izbrana **diskontna obrestna mera** znaša 2,75 % letno in predstavlja donos dolgoročnih državnih obveznic;
- **smrtnost zaposlenih** je upoštevana z uporabo tablic smrtnosti slovenske populacije v letih 2000-2002.

Podjetje je od aktuarja pridobilo rezultate vrednotenja rezervacij za odpravnine in jubilejne nagrade, ki so na dan 1. 1. 2006 znašali:

Tabela 2: Izračun rezervacij za odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagrade podjetja Ypsilon, d. d., s strani pooblaščenega aktuarja na dan 1. 1. 2006

Vrsta rezervacij	Znesek v SIT	Znesek v EUR
Jubilejne nagrade	4.100.465	17.111
Odpravnine ob upokojitvi	205.592.648	857.923
Skupaj rezervacije	209.693.113	875.034
Število zaposlenih	53	

Vir: Aktuarski izračun dolgoročnih obveznosti do zaposlenih podjetja Ypsilon, d. d. 2006, str.13.

Podjetje Ypsilon, d. d., je na dan 1. 1. 2006 pri oblikovanju rezervacij upoštevalo izračun s strani pooblaščenega aktuarja, vsa kasnejša leta pa je glede na razmejitev med zneskom rezervacij za zaposlene po kolektivni pogodbi in zneskom za člane uprave samo ocenilo rezervacije glede na večanje števila zaposlenih. Z delitvijo celotnega zneska rezervacij za zaposlene po kolektivni pogodbi s številom zaposlenih je prišlo do zneska rezervacij na zaposlenega. Ta znesek pa je naslednje leto pomnožilo s številom novih zaposlenih. Število in sestava članov uprave se vsa obravnavana leta nista spreminjala, tako da je podjetje k rezervacijam za zaposlene po kolektivni pogodbi prištelo še znesek rezervacij za člane uprave. To oceno rezervacij je podjetje naredilo na dan 31. 12. 2006 in 31. 12. 2007.

Podjetje Ypsilon, d. d., je s pomočjo aktuarskega izračuna o vrednotenju potencialnih obveznosti iz odpravnin in jubilejnih nagrad prišlo do višine zneska rezervacij, ki je na dan 1. 1. 2006 znašal 875.034 evrov. Podjetje Ypsilon, d. d., je želelo preveriti oceno aktuarja tudi s svojo lastno, bolj poenostavljeno kumulativno oceno, ki pa je za odpravnine ob upokojitvi prikazana v naslednji dveh točkah, najprej z izračunom ocene bodočih dejanskih pozaposlitvenih stroškov v podjetju, nato pa z izračunom sedanje vrednosti obveze.

2.3.3.3 Izračun bodočih dejanskih pozaposlitvenih stroškov

Podjetje oceni in aktuarsko predpostavi bodoče dejanske zneske zaslužkov zaposlenih tako, da poleg števila zaposlenih upošteva naslednje spremenljivke (Zelinkova, 2006a, str. 28):

- **demografske spremenljivke**, kot so npr.: fluktuacija, predčasno upokojevanje, invalidnost in umrljivost zaposlenih;
- **finančne spremenljivke**, ki bodo vplivale na bodoče stroške zaslužkov. Te spremenljivke morajo temeljiti na tržnih pričakovanjih na datum bilance stanja za obdobje, v katerem je potrebno poravnati obveze, npr. inflacija, stopnja povečanja plač, diskontna stopnja.

2.3.3.3.1 Izračun bodočih dejanskih pozaposlitvenih stroškov v podjetju Ypsilon, d. d.

Podjetje je posebej naredilo izračun za 50 zaposlenih, ki so zaposleni po Kolektivni pogodbi za kemično in gumarsko industrijo Slovenije, in posebej za 3 člane uprave. Odpravnina za navadne zaposlene je enaka višini **treh** povprečnih mesečnih bruto plač v RS za pretekle tri mesece oziroma treh povprečnih mesečnih bruto plač delavca v zadnjih treh mesecih pred upokojitvijo, če je to zanj ugodneje. Za člane uprave odpravnina ob upokojitvi znaša **dvanajst** zadnjih mesečnih bruto plač.

Podjetje Ypsilon, d. d., pri izračunu upošteva naslednje **predpostavke**:

- **število zaposlenih:** 50 zaposlenih po kolektivni pogodbi in 3 člani uprave, zaposleni po individualni pogodbi;
- **fluktuacija zaposlenih:** določeno število zaposlenih, zlasti tistih z manjšo delovno dobo se pri podjetju Ypsilon, d. d., ne bo nikoli upokojilo. Zato podjetje pri izračunu rezervacij upošteva le 95 % celotnega števila zaposlenih, torej 48 oseb. Pri članih uprave podjetje ne predvideva sprememb;
- **delovna doba:** povprečna polna doba zaposlenih znaša 40 let. Povprečna doba zaposlitve vseh zaposlenih je 33 let. Povprečna doba do polne pokojninske dobe je tako 7 let;
- **plača:** povprečna plača v podjetju Ypsilon, d. d., znaša 3.146 evrov bruto za 50 zaposlenih in 15.917 evrov bruto za člane uprave. Znesek povprečne plače zaposlenih in članov uprave se ujema z letnim poročilom družbe Ypsilon, d. d., 2005, kjer so razkriti prejemki članov uprave. Iz stroškov plač in nadomestil ter števila zaposlenih po odštetju prejemkov uprave se da ugotoviti povprečno plačo ostalih zaposlenih. Plače bodo predvidoma zaradi napredovanja, inflacije in splošne rasti rasle po stopnji 3 % letno;
- **pogodbena obveza:** podjetje skladno z zakonsko obvezo kolektivne pogodbe izplača ob upokojitvi zaposlenemu 3 in 12 plač članom uprave. Podjetje je pri oceni zaposlenih upoštevalo povprečno plačo posebej za delavce po kolektivni pogodbi in posebej za delavce po individualni pogodbi;
- **diskontna obrestna mera:** 2,75 %, predstavlja donose dolgoročnih državnih obveznic.

Ocenjena višina plače ob upokojitvi:

$$\text{Ocenjena višina plače ob upokojitvi} = \text{povprečna plača} * (1 + \text{rast plač})^{\text{povprečna doba do upokojitve}} \quad (1)$$

$3.146 \text{ €} * 1,03^7 = 3.869 \text{ €}$ za 48 zaposlenih in $15.917 \text{ €} * 1,03^7 = 19.576 \text{ €}$ za 3 člane uprave.

Ocenjeni znesek bodočih odpravnin ob upokojitvi:

$$\begin{aligned} & \text{Ocenjeni znesek odpravnin ob upokojitvi} = \\ & (\text{ocenjena višina plače ob upokojitvi} * \text{pogodbena obveza števila plač} * \text{število} \\ & \text{zaposlenih})_{\text{navadni zaposleni}} + (\text{ocenjena višina plače ob upokojitvi} * \text{pogodbena obveza števila} \\ & \text{plač} * \text{število zaposlenih})_{\text{člani uprave}} \end{aligned} \quad (2)$$

$$3.869 \text{ €} * 3 * 48 + 19.576 \text{ €} * 12 * 3 = 557.136 \text{ €} + 704.736 \text{ €} = 1.261.872 \text{ €}$$

Znesek bodočih odpravnin ob upokojitvi je znašal 1.261.872 evrov. V izračunu so upoštevane predpostavke o rasti plač in fluktuaciji.

Če bi želeli natančnejšo oceno bodočih stroškov, bi morali izhajati iz individualnih podatkov o zaposlenih, torej iz plač posameznikov, delovnih dobah posameznikov in predvidene rasti plač vsakega posameznika. Le tako bi lahko prišli do točnejše ocene odpravnine, ki jo bo posameznik dobil pred upokojitvijo. Plače vseh posameznikov bi bile osnove za izračun odpravnin ob upokojitvi. Izračunana obveznost za odpravnine, ki bi jo dobili na tak način, pa navkljub upoštevanju dejanskih podatkov vseh posameznih zaposlenih še vedno ne bi predstavljala točne obveznosti za podjetje, saj je realno predpostaviti, da določeno število zaposlenih ne bo nikoli upokojeno pri podjetju Ypsilon, d. d., zaradi česar podjetje ne bo imelo teh bodočih stroškov odpravnin. Potrebno je upoštevati odbitke za fluktuacijo, pri oceni le-te pa si je potrebno pomagati s fluktuacijo podjetja v preteklosti. Poleg tega je potrebno še omeniti to, da ni mogoče predvideti, kdo bo prej odšel iz podjetja in kdo bo dočakal odpravnino, tisti z višjo ali tisti z manjšo plačo. Zato po oceni večine aktuarskih strokovnjakov podatki o potrebnih rezervacijah ne morejo biti individualni podatki o zaposlenih, saj je nemogoče oceniti, kdo od vseh zaposlenih bo v podjetju zaposlen do polne delovne dobe in dočakal odpravnino in kdo ne. Po obračunu fluktuacije lahko govorimo le še o agregatnih podatkih in ne več o individualnih.

2.3.3.4 Izračun sedanje obveze za pozaposlitvene zasluge

Ker se obveznosti lahko poravnava več let po koncu obdobja, v katerem so zaposleni opravljali delo, je potrebno znesek ocene bodočih plačil diskontirati na sedanjo vrednost obveze za pozaposlitvene zasluge (angl. *Defined Benefit Obligation* ali *DBO*). Podjetje pri določitvi obrestne mere upošteva tržne donose visoko kakovostnih obveznic delniških družb na datum bilance stanja (kjer ni razvitega trga takšnih obveznic, pa donose državnih obveznic). Pri diskontiranju upošteva roke obvez za pozaposlitvene zasluge.

2.3.3.4.1 Izračun sedanje obveze pozaposlitvenih zaslužkov v podjetju Ypsilon, d. d.

V podjetju Ypsilon, d. d., bom najprej **na primeru enega zaposlenega** prikazala izračun sedanje obveze za odpravnino, kasneje pa še na primeru celotnega podjetja.

Zaposlena oseba je moški, star 40 let s povprečno bruto plačo 3.150 evrov in s 17 leti delovne in pokojninske dobe. Zaposlenemu pripada odpravnina v višini 3 povprečnih plač. Po veljavni zakonodaji se lahko moški upokoji ko doseže 40 let delovne dobe in starost 58 let ali pa starost nad 63 let in 20 let delovne dobe. Zaposleni bo izpolnil starostno mejo čez 23 let, prav tako pa bo tudi pokojninsko mejo izpolnil čez 23 let. Zaposleni bo torej odšel v pokoj čez 23 let.

Sedanja vrednost odpravnine zaposlenega:

$$\text{Sedanja vrednost odpravnine zaposlenega} = \text{povprečna plača} * 3 / (1 + \text{diskontna obrestna mera})^{\text{leta do upokojitve}} \quad (3)$$

$$(3.150 \text{ €} * 3) / (1,0275)^{23} = 9.450 \text{ €} / 1,8663 = 5.064 \text{ €}$$

Zaposlena oseba v podjetju Ypsilon, d. d., ima na današnji dan vrednost odpravnine z upoštevanjem aktuarske predpostavke diskontne obrestne mere 5.064 evrov.

Sedaj pa še izračun sedanje vrednosti obveze stroškov odpravnin ob upokojitvi **na nivoju celotnega podjetja** Ypsilon, d. d.:

Znesek obveze, ki se pripiše posameznemu letu:

$$\text{Znesek obveze, ki se pripiše posameznemu letu zaposlitve} = \text{ocenjeni znesek bodočih odpravnin ob upokojitvi} / \text{povprečna polna delovna doba} \quad (4)$$

$$1.261.872 \text{ €} / 40 \text{ let} = 31.547 \text{ €}$$

Sedanja vrednost obveze:

Sedanja vrednost obveze (rezervacij) v bilanci stanja ob upoštevanju povprečne dosežene delovne dobe 33 let =

*(znesek obveze, ki se pripiše posameznemu letu * povprečna dosežena delovna doba) / (1+diskontna obrestna mera)^{povprečna doba do upokojitve}*

(5)

$$(31.547 \text{ €} * 33 \text{ let}) / 1,0275^7 = 1.041.051 \text{ €} / 1,0275^7 = 860.992 \text{ €}$$

Podjetje Ypsilon, d. d., je moralo pri prehodu v leto 2006 oblikovati rezervacije na takšen način, kot da bi jih obračunavalo že od nekdanj, zato je bilo potrebno pri prehodu obračunati rezervacije za vsa pretekla leta službovanja. Ker je bila povprečna dosežena delovna doba 33 let, je bil znesek obveze, ki se pripiše vsem 33 letom, enak 1.041.051 evrom, ta znesek pa je bilo potrebno diskontirati z upoštevanjem 7-letnega obdobja do zapadlosti obveze.

Odstopanje med to oceno podjetja v višini 860.992 evrov in aktuarskim izračunom, ki znaša 857.923 evrov, je 0,36 odstotka. S tem izračunom, ki pa je vsekakor le ocena, je podjetje prišlo do podobnega zneska kot aktuar.

2.3.3.5 Pripisovanje zaslužkov posameznim obračunskim obdobjem

MRS 19 v zvezi s pozaposlitenimi zaslužki loči tri vrste stroškov.

- **Stroški sprotnega ali tekočega službovanja** (angl. *Current Service Cost*)

To so tisti pozaposlitveni stroški, ki se zaradi službovanja zaposlenega enakomerno pripišejo posameznemu letu službovanja. Z drugimi besedami so stroški sprotnega službovanja povečanje sedanje vrednosti rezervacij zaradi kratkoročnega službovanja zaposlenih v tem obdobju.

V podjetju Ypsilon, d. d., so na posamezna leta razdelili skupni znesek bodočih stroškov odpravnin in pridobili znesek obveze, ki se pripiše posameznemu letu (glej izračun (4)). Po diskontiranju tega zneska so izračunali letne stroške odpravnin, ki se pripišejo posameznemu letu službovanja in se po MRS 19 imenujejo stroški sprotnega službovanja.

Sedanja vrednost obveze, ki se pripiše enemu letu zaposlitve (stroški sprotnega službovanja) = znesek obveze, ki se pripiše posameznemu letu / (1+diskontna obrestna mera)^{povprečna doba do upokojitve}

(6)

Izračun stroškov tekočega službovanja za leto 2005:

$$31.547 \text{ €} / 1,0275^7 = 26.091 \text{ €}$$

Strošek sprotnega službovanja se lahko izračuna tudi po naslednji formuli:

$$\text{Strošek tekočega službovanja} = \frac{\text{sedanja vrednost obveze na koncu obdobja} / \text{povprečna doba zaposlitve vseh zaposlenih}}{(7)}$$

Izračun stroškov tekočega službovanja za leto 2006: $870.723 \text{ €} / 33 \text{ let} = 26.386 \text{ €}$

Izračun stroškov tekočega službovanja, ki se pripisujejo letu 2007: $898.299 \text{ €} / 26 \text{ let} = 34.550 \text{ €}$, ob predpostavki, da se je povprečna delovna doba zaradi prihodov novih zaposlenih zmanjšala za 7 let.

Stroške sprotnega službovanja je podjetje po enačbi (7) izračunalo tako, da je sedanjo vrednost obveze na koncu obdobja (znesek potrebnih rezervacij) delilo s številom povprečno opravljene delovne dobe.

- **Stroški preteklega službovanja** (angl. *Past Service Cost*)

Ti stroški nastanejo zaradi uvedbe ali spremembe programa, npr. zaradi sprememb ZDR ali prenehanja veljavnosti kolektivnih pogodb. Ti stroški se glede na MRS 19.97 priznavajo linearno v obdobju od uvedbe ali spremembe programa do takrat, ko se zaslužki izplačajo.

Stroški preteklega službovanja v podjetju Ypsilon, d. d., niso nastali. Če bi tovrstni stroški nastali, bi jih podjetje moralo priznati takoj, saj spadajo odpravnine ob upokojitvi med druge dolgoročne zaslužke zaposlenih. Če bi bile odpravnine ob upokojitvi razvrščene med pozaposlitvene zaslužke, bi se le-ti razmejevali v celotni preostali povprečni delovni dobi zaposlenih.

- **Stroški obresti** (angl. *Interest Cost*)

Stroški obresti predstavljajo nabor odbitka v sedanji vrednosti obveze. Interpretacija stroškov obresti je povečanje obveznosti zaradi dejstva, da je zaslužek eno leto bližje (Zelinkova, 2006a, str. 41).

Strošek obresti za leti 2006 in 2007 so v podjetju izračunali z množenjem diskontne mere in začetno izkazanih rezervacij, zmanjšanih za spremembe med letom, kot prikazuje naslednja enačba (7). Znesek rezervacije za odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagrade je na začetku leta 2006 znašal 875.034 evrov, na začetku leta 2007 pa 870.723 evrov. V letu 2006 je podjetje izplačalo odpravnine v skupni vrednosti 15.899 evrov, v letu 2007 pa v višini 10.000 evrov.

$$\text{Strošek obresti} = (\text{rezervacija na začetku leta} - \text{spremembe med letom}) * \text{diskontna obrestna mer} \quad (8)$$

Strošek obresti podjetja Ypsilon, d. d., za leto 2006:

$$(875.034 \text{ €} - 15.899 \text{ €}) * 0,0275 = 23.626 \text{ €}.$$

Strošek obresti podjetja Ypsilon, d. d., za leto 2007:

$$(870.723 \text{ €} - 10.000 \text{ €}) * 0,0275 = 23.670 \text{ €}.$$

2.3.3.6 Ugotavljanje in priznavanje aktuarskih dobičkov ali izgub

Pri izračunu zaslužkov vedno obstaja tveganje, da so predpostavke aktuarskega izračuna neustrezno upoštevane. Možno je, da prihaja do razlike med oceno in dejanskim izidom. Tako podjetje ob ponovnem izračunu na dan bilance stanja ugotovi znesek aktuarskih dobičkov ali izgub. Ti obsegajo izkustvene prilagoditve; razlike pri oceni inflacije, rasti plač, diskontne stopnje in učinke sprememb aktuarskih predpostavk, kot na primer spremembo fluktuacije zaposlenih (Zelinkova 2006a, str. 36).

MRS 19 predpostavlja, da se lahko dolgoročno aktuarski dobički pobotajo z aktuarskimi izgubami. Zato se določenega dela aktuarskih dobičkov in izgub ne prizna v izkazu poslovnega izida. Za določitev zneska, ki se upošteva, podjetje najprej izračuna tisti del čistih nabranih aktuarskih dobičkov in izgub, ki presega večjo vrednost izmed sledečih dveh:

- 10 % sedanje vrednosti obvez za zaslužke ali
- 10 % poštene vrednosti vseh sredstev programa (če ta sredstva obstajajo).

Pri tem poštena vrednost sredstev programa pomeni, da so vsa investiranja sredstev v plan ovrednotena po pošteni vrednosti na dan poročanja, to pa je vrednost, ki bi jo plan lahko zagotovo pričakoval, če bi v tistem trenutku prodal sredstva in bi bili tako izmerjeni po tržni ceni (Singerman & Broder, 2008, str. 33).

Po izračunu meje podjetje prizna le delež aktuarskih dobičkov oziroma izgub, ki je zunaj 10-odstotnega pasu na datum prejšnjega poročanja. Podjetje nato ta presežek deli še s pričakovano povprečno preostalo dobo zaposlenih in ga tako razmeji v preostalo dobo zaposlenih.

Kljub temu da obstajajo nekateri argumenti, ki zagovarjajo takojšnje priznanje aktuarskih dobičkov in izgub, so pri pozaposlitvenih zasluških prevladali argumenti, ki zagovarjajo uporabo 10-odstotnega koridorja. Ti argumenti pa so tako teoretični, ki govorijo o tem, da se

dolgoročno aktuarske izgube in dobički pobotajo med sabo in zato takojšnje pripoznavanje nima pomena, kot tudi praktični, ki jih zagovarjajo pripravljalci in uporabniki računovodskih izkazov (Epstein & Jermakowicz, 2007, str. 629).

2.3.3.6.1 Ugotavljanje aktuarskih dobičkov oziroma izgub v podjetju Ypsilon, d. d.

Aktuarski dobički ali izgube se ugotavljajo po naslednji enačbi.

$$\begin{aligned} & \text{Aktuarski dobiček ali izguba} = \\ & \text{stanje rezervacij konec leta 2006} + \text{stroški tekočega službovanja} + \text{stroški obresti} - \text{nov} \\ & \text{izračun rezervacij} \end{aligned} \tag{9}$$

Aktuarski dobiček ali izguba podjetja Ypsilon, d. d., v letu 2006:

$$(859.135 \text{ €} + 26.386 \text{ €} + 23.626 \text{ €}) - 870.723 \text{ €} = + 38.424 \text{ € (aktuarski dobiček)}$$

Aktuarski dobiček ali izguba podjetja Ypsilon, d. d., v letu 2007:

$$(860.723 \text{ €} + 34.550 \text{ €} + 23.670 \text{ €}) - 898.299 \text{ €} = + 20.644 \text{ € (aktuarski dobiček)}$$

Aktuarsko izgubo oziroma dobiček predstavlja seštevek, ki ga dobimo, če od stanja rezervacij prištejemo obračun stroškov sprotnega službovanja in stroškov obresti in odštejemo potrebni znesek rezervacij konec leta 2006.

Glede na to, da odpravnine ob upokojitvi spadajo med druge dolgoročne zaslužke, se aktuarski dobički in izgube priznajo takoj v izkazu poslovnega izida in se ne uporabi metoda pasu, ki jo zahtevajo pozaposlitveni zaslužki.

2.3.3.7 Priznavanje pozaposlitvenih zaslužkov v bilanci stanja

MRS 19.54 določa, da se kot rezervacija prizna pobotani znesek sledečih postavk.

Rezervacija = sedanje vrednosti obveze za zaslužke na datum bilance stanja
+/- vsi aktuarski dobički, manj vse aktuarske izgube, ki se zaradi uporabe 10-odstotnega pasu ne priznajo v izkazu poslovnega izida;

- vsi stroški preteklega službovanja, ki še niso priznani;
- poštena vrednost morebitnih sredstev programa na datum bilance stanja

(10)

2.3.3.8 Priznavanje v izkazu poslovnega izida

V izkazu poslovnega izida podjetje prizna pobotani znesek sledečih odhodkov ali prihodkov (MRS 19.61):

Strošek = stroški sprotnega službovanja;

+ stroški obresti;

- pričakovani donos morebitnih sredstev programa ²;

+/- aktuarski dobički ali izgube, ki se priznajo;

+/- stroški preteklega službovanja;

+/- učinek vseh omejitev ali skrčenj³.

(11)

Za priznavanje dolgoročnih zaslužkov odpravnin v bilanci stanja in izkazu poslovnega izida v podjetju Ypsilon, d. d., glej primer pri drugih dolgoročnih zaslužkih podjetja (točka 2.3.4.1.3), saj odpravnine ob upokojitvi tja tudi spadajo.

2.3.3.9 Razkritja v letnem poročilu

Za pozaposlitvene zaslužke zaposlenih so obvezna naslednja razkritja:

- računovodska politika,
- opis programa,
- opis glavnih aktuarskih predpostavk,
- dejanski donos programa (angl. *Actual Return on Plan Assets*).

Ker odpravnine ob upokojitvi spadajo med druge dolgoročne zaslužke zaposlenih, v letnem poročilu ni potrebno razkrivati zgoraj naštetih razkritij.

2.3.4 Drugi dolgoročni zaslužki zaposlenih

Ta standard zahteva za obračunavanje drugih dolgoročnih zaslužkov zaposlenih preprostejšo metodo kot pa za pozaposlitvene zaslužke. Pri preprostejši metodi se **aktuarski dobički in izgube priznajo takoj**. Prav tako se tudi **stroški preteklega službovanja priznajo takoj**. Merjenje drugih dolgoročnih zaslužkov zaposlenih je manj kompleksno kot merjenje dolgoročnih zaslužkih, kljub temu pa so potrebne nekatere aktuarske predpostavke (Epstein & Jermakowicz, 2007, str. 649).

² Pričakovani donos morebitnih sredstev programa (ang. »Expected return on Plan Assets«) se nanaša na obresti, dividende, realizirane in nerealizirane dobičke in izgube ob spremembi vrednosti.

³ Učinki omejitev ali skrčenj (angl. *Effect of any Curtailments and Settlements*) se pojavijo zaradi npr. bistvenega zmanjšanja števila zaposlenih, prenehanja poslovanja itd.

Pri drugih dolgoročnih zaslužkih merjenje navadno ni izpostavljeno isti stopnji negotovosti kot pri pozaposlitvenih zaslužkih. Uvedba ali sprememba drugih dolgoročnih zaslužkov zaposlenih redko povzroči bistven znesek stroškov preteklega službovanja. Priznanje drugih dolgoročnih zaslužkov je podobno kot priznanje pozaposlitvenih zaslužkov, natančneje programov z določenimi zaslužki (Zelinkova, 2006a, str. 46).

Za primere drugih dolgoročnih zaslužkov zaposlenih MRS 19 navaja naslednje vrste zaslužkov zaposlenih:

- plačila za dolgotrajne odsotnosti, kot sta dopust za dolgo službovanje ali študijski dopust;
- jubilejne nagrade ali nagrade za dolgo službovanje;
- nadomestila za čas dolgotrajne delovne nezmožnosti;
- deleži v dobičku in premije, ki so plačljivi dvanajst mesecev ali kasneje po koncu obdobja, v katerem zaposleni opravijo ustrezno delo;
- odloženi zaslužki, plačani dvanajst mesecev ali kasneje po koncu obdobja, v katerem so zasluženi.

2.3.4.1 Priznavanje in merjenje drugih dolgoročnih zaslužkov zaposlenih

2.3.4.1.1 Priznanje v bilanci stanja

Znesek, ki je priznan kot obveznost za druge dolgoročne zaslužke zaposlenih v bilanci stanja, je pobotani izid naslednjih zneskov (MRS 19.128).

Rezervacija = sedanje vrednosti obveze za zaslužke na datum bilance stanja;

- poštena vrednost morebitnih sredstev programa na datum bilance stanja, iz katere je mogoče neposredno poravnati obveze.

(12)

Pri tem pa velja omeniti, da naj bi podjetje pri ugotavljanju sedanje vrednosti svojih obvez za določene zaslužke in z njimi povezanih stroškov sprotnega službovanja uporabljalo metodo projicirane enote in, kjer pride v poštev, stroškov preteklega službovanja. Za diskontiranje pričakovanih prihodnjih plačil na sedanjo vrednost se uporablja diskontna obrestna mera najodličnejših AAA-podjetniških obveznic ali dolgoročnih državnih obveznic (Epstein & Jermakowicz, 2007, str. 649).

2.3.4.1.2 Priznanje v izkazu poslovnega izida

Podjetje prizna pobotano vsoto naslednjih zneskov kot odhodkov ali prihodkov (razen če kak drug mednarodni računovodski standard zahteva ali dovoljuje njihovo vštetje v vrednost sredstva).

Strošek = stroški sprotnega službovanja;

+ stroški obresti;

- pričakovani donos morebitnih sredstev programa;

+/- aktuarski dobički ali izgube, ki jih je treba priznati takoj;

+/- stroški preteklega službovanja, ki jih je treba priznati takoj;

+/- učinek vseh omejitev ali skrčenj.

(13)

2.3.4.1.3 Priznavanje dolgoročnih zaslužkov: odpravnin in jubilejnih nagrad v izkazu poslovnega izida in bilanci stanja v podjetju Ypsilon, d. d.

- Prehod na SRS 2006 in evidentiranje rezervacij**

Podjetje je obračunalo rezervacije za odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagrade s pomočjo pooblaščenega aktuarja, nato pa je v skladu s 15. točko Uvoda v SRS (2006) priznalo rezervacije in zmanjšalo preneseni poslovni izid v višini 875.034 evrov.

Tabela 3: Knjiženje poslovnih dogodkov ob evidentiranju rezervacij ob prehodu na SRS 2006

Vsebina vknjižbe	Ime konta	V breme	V dobro
Oblikovanje rezervacij	Rezervacije za odpravnine in jubilejne nagrade		875.034
Zmanjšanje prenesenega poslovnega izida	Preneseni čisti dobiček iz prejšnjih let	875.034	

Vir: Revizijska dokumentacija podjetja Ypsilon, d. d., 2006.

- Poraba rezervacij v letu 2006**

Podjetje Ypsilon, d. d., je v letu 2006 izplačalo odpravnine v višini 15.899 evrov. Za obračunano kratkoročno obveznost iz odpravnin je neposredno črpalo ob prehodu na nove standarde oblikovane rezervacije.

Tabela 4: Knjiženje poslovnih dogodkov ob porabi rezervacij v letu 2006

Vsebina vknjižbe		V breme	V dobro
Obračun odpravnin ob upokojitvi	Kratkoročne obveznosti za druge prejemke iz delovnega razmerja		15.899
Zmanjšanje rezervacij	Rezervacije za odpravnine in jubilejne nagrade	15.899	

Vir: Revizijska dokumentacija podjetja Ypsilon, d. d., 2006.

- Ponovni izračun rezervacij ob koncu leta 2006 in stroškov v letu 2006**

Konec leta 2006 je podjetje ponovno ocenilo sedanjo vrednost bodoče obveze za odpravnine glede na zaposlitveno sestavo in aktuarske predpostavke v višini 870.723 evrov. Nato je izračunalo strošek sprotnega službovanja iz naslova odpravnin ter strošek obresti leta 2006 in znesek aktuarskih dobičkov in izgub.

Stanje rezervacij konec 2006: oblikovane rezervacije ob prehodu – poraba rezervacij v letu 2006 = 875.034 € – 15.899 € = 859.135 €

Novi izračun rezervacij: 870.723 €

Razlika: 870.723 € – 859.135 € = 11.588 €

Podjetje je izračunalo stroške tekočega službovanja in stroške obresti ter aktuarski dobiček oziroma izgubo. Izračun je prikazan v poglavju 2.3.3.5. Stroški tekočega službovanja so znašali 26.386 evrov, stroški obresti 23.626 evrov in aktuarski dobiček 38.424 evrov.

Tabela 5: Knjiženje poslovnih dogodkov ob ponovnem izračunu rezervacij konec leta 2006

Vsebina vknjižbe	Ime konta	V breme	V dobro
Stanje rezervacij	Rezervacije za odpravnine in jubilejne nagrade		859.135
Pripis rezervacij za strošek sprotnega službovanja	Rezervacije za odpravnine in jubilejne nagrade		26.386
Rezervacije za pokojnine ob upokojitvi	Strošek rezervacij za odpravnine in jubilejne nagrade	26.386	
Pripis rezervacij za stroške obresti	Rezervacije za odpravnine in jubilejne nagrade		23.626
Rezervacije za pokojnine ob upokojitvi	Strošek rezervacij za odpravnine in jubilejne nagrade	23.626	
Odprava rezervacij za aktuarski dobiček	Rezervacije za odpravnine in jubilejne nagrade	38.424	
Prihodki od odprave rezervacij	Prihodki od odprave rezervacij		38.424

Vir: Revizijska dokumentacija podjetje Ypsilon, d. d., 2006.

Ker znesek rezervacij ne vključuje zneska rezervacij za tiste zaposlene, ki bodo odšli glede na ocenjeno fluktuacijo, podjetje med letom tudi ne odpravlja rezervacij za tiste zaposlene, ki so med letom dejansko odšli. Ob odhodih in prihodih zaposlenih, ki ustrezajo ocenjeni fluktuaciji, podjetje ne bo niti posebej odpravljalo rezervacij zaradi posamičnih odhodov zaposlenih niti posebej oblikovalo rezervacij za posamezne prihode, pač pa bo konec obračunskega obdobja ponovno ocenilo znesek potrebnih rezervacij ter bo v izkazu poslovnega izida skladno z MRS 19 priznalo pobotan znesek stroškov sprotnega službovanja in aktuarskih dobičkov ali izgub.

Dejansko se je kot strošek tekočega obdobja priznala razlika med vrednostjo rezervacij na koncu tekočega obdobja in vrednostjo rezervacij na začetku tega obdobja, torej 11.588 evrov. Celotna razlika pa je sestavljena iz:

- stroškov sprotnega službovanja, ki predstavljajo sedanjo vrednost obveze tega obdobja. V našem primeru so znašali 26.386 evrov;
- stroškov obresti, ki vsebinsko niso nič drugega kot del vrednosti rezervacij, ki se zaradi upoštevanja cene denarja približujejo svoji zapadlosti v plačilo, zato se tudi priznajo kot dodatne rezervacije. V našem primeru so znašali 23.626 evrov;

- aktuarskih dobičkov ali izgub zaradi popravljenih ocen, ki so bile upoštevane v preteklih ocenah, ali zaradi drugačnega dejanskega stanja glede na oceno ali drugačnih novih predpostavk, v našem primerov aktuarskih dobičkov: 38.424 evrov.

Glede na enačbo (12) manjkajo še pričakovani donos morebitnih sredstev programa, saj tak program ne obstaja, prav tako manjkajo stroški preteklega službovanja, ki jih niso imeli ter tudi niso imeli učinkov vseh omejitev ali skrčenj.

- **Poraba rezervacij v letu 2007 za izplačane odpravnine v letu 2007**

Podjetje Ypsilon, d. d., je v letu 2007 izplačalo 10.000 evrov odpravnin. Za obračunane kratkoročne obveznosti iz odpravnin so neposredno črpali rezervacije, oblikovane v preteklih obdobjih.

Tabela 6: Knjiženje poslovnih dogodkov ob porabi rezervacij v letu 2007

Vsebina vknjižbe	Ime konta	V breme	V dobro
Obračun odpravnin ob upokojitvi	Kratkoročne obveznosti za druge prejemke iz delovnega razmerja		10.000
Zmanjšanje rezervacij	Rezervacije za odpravnine in jubilejne nagrade	10.000	

Vir: Revizijska dokumentacija podjetja Ypsilon, d. d., 2007.

- **Ponovni izračun rezervacij konec leta 2007**

Podjetje Ypsilon, d. d., je konec leta 2007 ponovno ocenilo sedanjo vrednost bodoče obveze za odpravnine glede na število in sestavo zaposlenih konec leta 2007, izračunalo strošek sprotnega službovanja iz naslova odpravnin in strošek obresti za leto 2007 ter zneske aktuarskih dobičkov ali izgub.

Znesek rezervacij konec leta 2007 znaša 898.299 evrov. Predpostavljamo, da se je povprečna delovna doba skrajšala na 26 let, saj so prišli novi zaposleni brez delovne dobe. V letu 2007 so izplačali 10.000 evrov rezervacij.

Stanje rezervacij konec 2007: stanje rezervacij na začetku leta - poraba v letu 2007 = 870.723 € – 10.000 € = 860.723 €

Novi izračun rezervacij konec leta 2007: 898.299 €

Razlika: 898.299 € – 860.723 € = 37.576 €

Podjetje je izračunalo stroške tekočega službovanja v višini 34.550 evrov, stroške obresti v višini 23.670 evrov in aktuarski dobiček v višini 20.644 evrov (glej poglavje 2.3.3.5).

Tabela 7: Knjiženje poslovnih dogodkov ob ponovnem izračunu rezervacij konec leta 2007

Vsebina vknjižbe	Ime konta	V breme	V dobro
Stanje rezervacij	Rezervacije za odpravnine in jubilejne nagrade		860.723
Pripis rezervacij za stroške sprotne službovanja	Rezervacije za odpravnine in jubilejne nagrade		34.550
Rezervacije za pokojnine ob upokojitvi	Strošek rezervacij za odpravnine in jubilejne nagrade	34.550	
Pripis rezervacij za stroške obresti	Rezervacije za odpravnine in jubilejne nagrade		23.670
Rezervacije za pokojnine ob upokojitvi	Strošek rezervacij za odpravnine in jubilejne nagrade	23.670	
Odprava rezervacij za aktuarski dobiček	Rezervacije za odpravnine in jubilejne nagrade	20.644	
Prihodki od odprave rezervacij	Prihodki od odprave rezervacij		20.644

Vir: Revizijska dokumentacija podjetje Ypsilon, d. d., 2007.

• Poraba rezervacij za izplačane odpravnine v letu 2008

Podjetje Ypsilon, d. d., pričakuje, da bo v letu 2008 izplačalo odpravnine ob upokojitvi v višini 15.000 evrov. Za obračunane kratkoročne obveznosti iz odpravnin se bodo neposredno črpale rezervacije, oblikovane v preteklih obdobjih.

Tabela 8: Knjiženje poslovnih dogodkov ob porabi rezervacij v letu 2008

Vsebina vknjižbe	Ime konta	V breme	V dobro
Obračun odpravnin ob upokojitvi za upokojene delavce	Kratkoročne obveznosti za druge prejemke iz delovnega razmerja		15.000
Zmanjšanje rezervacij	Rezervacije za odpravnine in jubilejne nagrade	15.000	

Vir: Lastni izračun, 2008.

2.3.4.2 Razkrivanje drugih dolgoročnih zaslužkov zaposlenih

Ta standard za druge dolgoročne zaslužke ne zahteva posebnih razkritij. Lahko pa drugi standardi zahtevajo razkritja. Če so na primer odhodki, povezani s takšnimi zaslužki, bistveni, zahtevajo razkritje v skladu z MRS 1 z naslovom Predstavljanje računovodskih izkazov. Poleg tega lahko MRS 24 z naslovom Razkrivanje povezanih strank zahteva, da podjetje razkrije informacije o drugih dolgoročnih zaslužkih, povezanih s poslovanjem.

Podjetje Ypsilon, d. d., v letnem poročilu med pojasnili razkriva gibanje rezervacij za odpravnine in jubilejne nagrade. Družba med pomembnimi računovodskimi usmeritvami razkrije, da se rezervacije pripoznajo, če ima družba zaradi preteklega dogodka pravne ali posredne obveze, ki jih je mogoče zanesljivo oceniti in je verjetno, da bo pri poravnavi obveze potreben odtok dejavnikov, ki omogočajo gospodarske koristi. Višina rezervacije se določi z diskontiranjem pričakovanih prihodnjih denarnih tokov po stopnji pred obdavčitvijo, ki odraža obstoječe ocene časovne vrednosti denarja in po potrebi tudi tveganja, ki so značilna za obveznost (Letno poročilo 2007 družbe Ypsilon, d. d., 2007, str. 133).

Družba je v skladu z zakonskimi predpisi, kolektivno pogodbo in internim pravilnikom zavezana k plačilu jubilejnih nagrad zaposlenim ter odpravnin ob njihovi upokojitvi, za kar so oblikovane dolgoročne rezervacije. Druge pokojninske obveznosti ne obstajajo. Rezervacije so oblikovane v višini ocenjenih bodočih izplačil za odpravnine in jubilejne nagrade, diskontirane na dan bilance stanja. Izračun je bil na dan 1. 1. 2006 narejen za vsakega zaposlenega tako, da je upošteval stroške odpravnin ob upokojitvi ter stroške vseh pričakovanih jubilejnih nagrad do upokojitve. Izbrana diskontna obrestna mera je znašala 2,75 % letno in je predstavljala donos dolgoročnih državnih obveznic, izračun je z uporabo metode projicirane enote pripravil pooblaščen aktuar. Preračun rezervacij na dneva 31. 12. 2006 in 31. 12. 2007 je družba opravila glede na spremembo števila zaposlenih. Pri spremembah števila zaposlenih za več kot 10 % ustreznost višine rezervacij ponovno preverja pooblaščen aktuar (Letno poročilo 2007 družbe Ypsilon, d. d., 2007, str. 134).

Družba Ypsilon, d. d., je razkrila več, kot zahteva MRS 19 za druge dolgoročne zasluge zaposlenih, razkritje pa je v skladu s SRS 10.11, ki določa, da podjetje razkrije računovodsko usmeritev za pripoznanje rezervacij.

2.4 Razvrstitev jubilejnih nagrad in odpravnin ob upokojitvi

Jubilejne nagrade brez dvoma spadajo med druge dolgoročne zasluge zaposlenih, saj jih MRS 19 pri drugih dolgoročnih zasluškah tudi omenja, medtem ko razvrščanje odpravnin ob upokojitvi ni tako samoumevno. Lahko bi bile uvrščene tako med pozaposlitvene zasluge, točneje med programe z določenimi zasluzki, kot tudi med druge dolgoročne zasluge zaposlenih.

2.4.1 Glavne razlike med pozaposlitvenimi zasluzki in drugimi dolgoročnimi zasluzki

- Pozaposlitvene zasluge spremlja glede upoštevanja aktuarskih postavk večje tveganje. Pozaposlitveni zasluzki zapadejo v plačilo praviloma v daljšem obdobju kot drugi dolgoročni zasluzki. Zato je ocena bodoče obveze manj gotova, verjetnost sprememb v obdobju do zapadlosti zasluzkov pa večja. Poleg tega so zneski bodočih zasluzkov večji pri pozaposlitvenih zasluzkih kot pri drugih dolgoročnih zasluzkih. Aktuarski dobički ali izgube so zato večji pri pozaposlitvenih zasluzkih kot pri drugih dolgoročnih zasluzkih.
- Pri drugih dolgoročnih zasluzkih se zaradi manjšega tveganja in praviloma manj pomembnih zneskov aktuarskih dobičkov in izgub le-ti priznajo takoj v izkazu poslovnega izida. Pri pozaposlitvenih zasluzkih pa se ne priznajo aktuarski dobički in izgube znotraj

10-odstotnega pasu. Presežek zneska aktuarskih dobičkov ali izgub se razmejuje v preostali dobi službovanja zaposlenih. Za pozaposlitvene zasluge standard predpostavlja, da se dolgoročno ponavljajo tako aktuarske izgube kot tudi dobički, ki se dolgoročno med sabo pobotajo, zaradi česar se znotraj 10-odstotnega pasu ne priznavajo v izkazu poslovnega izida.

- Stroški preteklega službovanja, ki predstavljajo razlike v obsegu pravnih obvez podjetja (razlike zaradi spremembe zakonodaje, kolektivnih pogodb), se pri pozaposlitvenih zasluhkih razmejujejo v celotni preostali povprečni dobi zaposlenih. Pri drugih dolgoročnih zasluhkih pa se stroški preteklega službovanja priznajo takoj v izkazu poslovnega izida.
- Standard za druge dolgoročne zasluge ne zahteva posebnih razkritij, medtem ko za pozaposlitvene zasluge zahteva večji obseg razkritij.

2.4.2 Argumenti za razvrstitev odpravnin ob upokojitvi med druge dolgoročne zasluge

Glede na formalne kriterije bi odpravnine ob upokojitvi uvrstili med pozaposlitvene zasluge, saj je formalni pogoj za pridobitev pravice do odpravnine ob upokojitvi prekinitve pogodbe o zaposlitvi zaradi upokojitve. Na drugi strani pa Saša Jerman (2007, str. 27) za razvrstitev odpravnin ob upokojitvi med **druge dolgoročne zasluge** navaja naslednje **razloge**:

- MRS 19 odpravnine ob upokojitvi, kot jih pozna ZDR in večina kolektivnih pogodb v Sloveniji, izrecno ne uvršča v skupino pozaposlitvenih zasluhkov. MRS 19 slednje obravnava v povezavi z zasluhki, ki jih prejemaajo zaposleni od podjetij po končani zaposlitvi v obliki pokojnin, pozaposlitvene zdravstvene oskrbe in podobno.
- Tveganje pri programih pozaposlitvenih zasluhkov je veliko, prav tako pa učinki spremenjenih ocen delujejo v več smereh. Zato je pri pozaposlitvenih zasluhkih sprejemljiva možnost, da se aktuarski dobički in izgube ne priznajo takoj znotraj 10-odstotnega pasu v izkazu poslovnega izida ter se učinki ob spremembi programa ne priznajo takoj v izkazu poslovnega izida, temveč se razmejijo v celotni preostali povprečni delovni dobi zaposlenih. Ničesar od tega po vsebini ni mogoče pripisati odpravninam ob upokojitvi.
- Odpravnine ob upokojitvi, kot jih opredeljujeta ZDR in večina kolektivnih pogodb, je mogoče opredeliti kot neke vrste nagrado za dolgoletno službovanje, v katero je všteta skupna delovna doba pri vseh delodajalcih. Odpravnina ni neposredno plačilo za delo, ampak je plačilo, ki izvira iz preteklega dela in jo je mogoče obravnavati kot enkratno

nagrado delavcu, ki izvira iz dela. Če jo razumemo kot nagrado ob prenehanju zaposlitve ob upokojitvi, jo je vsebinsko mogoče enačiti z jubilejnimi nagradami, saj so le-te tudi plačila za dolgoletno službovanje. Formalna razlika je zgolj to, da se jubilejne nagrade izplačujejo že med službovanjem zaposlenih, odpravnine ob upokojitvi pa le ob izpolnjeni delovni dobi, ki zaposlenemu omogoča upokojitev. Jubilejne nagrade pa so nedvomno uvrščene med druge dolgoročne zasluzke.

- Namen MRS 19 je priznavanje vseh stroškov zaposlenih, tudi dolgoročnih, v obračunskih obdobjih, v katerih podjetje izrabi gospodarsko korist zaposlenih, torej v obračunskih obdobjih, ko zaposleni delajo. Takšen osnovni namen je dosežen tudi, če odpravnine ob upokojitvi razvrščamo med druge dolgoročne zasluzke, saj se tako aktuarski dobički kot tudi izgube priznajo takoj, prav tako pa se takoj priznajo vsi učinki iz spremembe programa.
- Podjetja za pozaposlitvene zasluzke običajno oblikujejo sklade, zato se obveze oblikujejo kot pobotan znesek bodočih obveznosti in poštene vrednosti sredstev sklada. Takšne programe spremlja neprimerljivo večje tveganje glede ocene zneskov ne le na strani bodočih obveznosti, temveč tudi na strani poštene vrednosti sredstev sklada. Tveganje je pri takšnih programih neprimerljivo večje od tveganja glede ocene bodočih obveznosti za odpravnine ob upokojitvi po ZDR.
- Razvrstitev odpravnin med druge dolgoročne zasluzke pomeni, da podjetje prizna vse aktuarske dobičke ali izgube konec posameznega poslovnega leta takoj v izkazu poslovnega izida in ne razmejuje razlik v sedanji vrednosti rezervacij konec posameznega leta zaradi spremembe programa, temveč jih takoj prizna v izkazu poslovnega izida.

Ne nazadnje pa je tudi Slovenski inštitut za revizijo podal svoje mnenje v pojasnilu 1 k SRS 10, kjer odpravnine razvršča med druge dolgoročne zasluzke zaposlenih. Razlog uvrstitve v to vrsto je najverjetneje predvsem poenostavljena metoda obračunavanja.

V nadaljevanju so opisana pojasnila, ki jih je objavil Slovenski inštitut za revizijo in se nanašajo na razvrščanje in obravnavanje rezervacij za odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagrade.

2.5 Pojasnila Slovenskega inštituta za revizijo

2.5.1 Pojasnilo 1 k SRS 10 (2006)

Strokovni svet Slovenskega inštituta za revizijo (v nadaljevanju SIR) je 23. februarja 2007 sprejel pojasnilo, ki vsebuje podrobnejša računovodska pravila oblikovanja in porabljanja rezervacij za odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagrade.

To pojasnilo v prvi točki določa, da se odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagrade za potrebe izvajanja SRS 10.44 razvrščajo v skupino **Drugih dolgoročnih zaslužkov zaposlenih**, ki so obravnavani v MRS-jih od 19.126 do 19.311. Zaradi razvrstitve odpravnin ob upokojitvi in jubilejnih nagrad med druge dolgoročne zasluge se pri obračunavanju in merjenju uporablja **poenostavljena metoda**, pri kateri se letno ugotovljeni dobički in izgube v zvezi z jubilejnimi nagradami in odpravninami priznajo takoj v izkazu poslovnega izida. Ne uporablja se pravilo določenega pasu, kot se zahteva pri pozaposlitvenih zasluških. Vse spremembe stroškov preteklega službovanja se v izkazu poslovnega izida priznajo takoj in se izmerijo kot sprememba sedanje vrednosti obvez, ki se pojavijo v tekočem obdobju zaradi uvedbe ali spremembe programa pozaposlitvenih zaslužkov. Poleg tega spremembe stroškov preteklega službovanja zmanjšajo poslovni izid tekočega obračunskega obdobja, če se zaslužki uvedejo ali povečajo. Če pa se zaslužki odpravijo ali zmanjšajo, spremembe stroškov preteklega službovanja povečajo poslovni izid.

V drugi točki pojasnilo govori o tem, da podjetje na bilančni presečni dan ugotovi in v **izkazu poslovnega izida** prizna prihodek ali odhodek v zvezi s preračunom rezervacij. Ta preračun pa podjetje opravi tako, da pobota:

- znesek dodatno oblikovanih rezervacij za stroške sprotnega službovanja v zvezi z odpravninami in jubilejnimi nagradami za tekoče leto,
- obračunane obresti v zvezi z rezervacijami,
- znesek aktuarskih dobičkov in izgub,
- znesek povečanja in zmanjšanja že oblikovanih rezervacij v primeru uvedbe ali spremembe programa (spremembe stroškov preteklega službovanja) in
- učinke vseh omejitev ali skrčenj rezervacij.

V tretji točki pojasnilo govori o tem, da se rezervacije za odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagrade priznajo **skupinsko** oziroma kot sklad. Pri zmanjševanju rezervacij zaradi porabljanja in odpravljanja le-teh pa se uporablja **metoda fifo**⁴.

⁴Metoda fifo ali "First in first out" - metoda, ob upoštevanju katere se najprej zmanjšajo oblikovane rezervacije starejšega datuma.

2.5.2 Pojasnilo 4 k Uvodu v SRS 2006 – bistvenost

Pojasnilo, sprejeto s strani strokovnega sveta SIR 11. julija 2006, v prvi točki govori o kakovostnih značilnostih računovodskih izkazov, ki so opredeljene v 5. točki uvoda v SRS (2006). Poleg razumljivosti, ustreznosti, zanesljivosti in primerljivosti računovodskih izkazov je pomembna tudi **bistvenost** oziroma pomembnost postavk, ki vpliva na njihovo ustreznost. Znesek je bistven, če bi opustitev njegovega priznanja lahko vplivala na poslovne odločitve uporabnikov, ki temeljijo na računovodskih izkazih. Naravo in stopnjo bistvenosti pa naj podjetje opredeli v svojih aktih.

V drugi točki pojasnilo opisuje tri možnosti, med katerimi se lahko podjetje odloči. Na rezervacije se nanašata le prva in druga točka. Prva pravi, da v knjigovodskih razvidih ne priznava in ne odpravlja terjatev in obveznosti za odloženi davek, če so zneski terjatev in obveznosti za odloženi davek posamezno ali skupno za podjetje nepomembni. Druga možnost je, da podjetje ne oblikuje rezervacij za jubilejne nagrade in odpravnine ob upokojitvi, če razlike med ocenjenim zneskom potrebnih letno oblikovanih rezervacij in dejanskim zneskom stroškov za jubilejne nagrade in odpravnine niso pomembne.

V tretji točki pojasnilo govori o tem, da mora podjetje v prilogah k računovodskim izkazom razkriti bistvenost, ki jo upošteva pri pripravi računovodskih izkazov, in pa tudi, da podjetje razkrije okoliščine iz zgoraj naštetih primerov.

Podjetja se lahko ob upoštevanju tega pojasnila odločijo, da rezervacij za odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagrade ne bodo oblikovali, če opustitev priznanja rezervacij ne bo bistveno vplivala na kakovost računovodskih izkazov podjetja. Vsako podjetje pa samo določi bistvenost, ki jo upošteva pri sestavljanju računovodskih izkazov, in sodila za določanje bistvenosti, pri tem pa upošteva, da opustitev oblikovanja rezervacij ne sme vplivati na odločitve uporabnikov, ki temeljijo na računovodskih izkazih.

2.5.3 Metodološko pojasnilo o upoštevanju pravila pomembnosti pri revidiranju

Metodološko pojasnilo o upoštevanju pravila pomembnosti pri revidiranju računovodskih izkazov v zvezi z oblikovanjem rezervacij za jubilejne nagrade in odpravnine ob upokojitvi ob prehodu na SRS (2006) in MSRP je SIR sprejelo na podlagi 2. in 18. člena Zakona o revidiranju ter 10. člena Hierarhije pravil revidiranja na dan 14. 12. 2006.

Skladno s točko 15 Uvoda v SRS 2006 morajo družbe, ki po SRS 2001 niso oblikovale rezervacij, to storiti ob prehodu na nove SRS 2006 (1. 1. 2006). Neoblikovanje takih rezervacij

ob upoštevanju bistvenosti je mogoče, če družbe **ne zaposlujejo pomembnega števila oseb** (praviloma manj od 50) in če je število zaposlenih oseb glede drugih dveh sodil za določanje velikosti družb po ZGD nepomembno. Opustitev oblikovanja rezervacij kot izjema ne sme bistveno vplivati na računovodske izkaze.

Revizor pri določanju zneska pomembnosti upošteva, naj ta znesek ne presega zneska, ki ustreza do **5 % kapitala** po opravljenih prilagoditvah s prehoda na nove SRS 2006.

Pojasnilo določa, da družba, ki oblikuje rezervacije za odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagrade, v prihodnjih letih le-te črpa za dejansko nastale stroške jubilejnih nagrad in odpravnin ob upokojitvi ter jih na koncu vsakega obračunskega obdobja poveča ali zmanjša na ocenjeni znesek, ki ustreza predvideni potrebi za poravnavo obveze v prihodnosti.

3 DAVČNA OBRAVNAVA

Prehod na nov računovodski okvir v letu 2006 ima poleg računovodskih tudi davčne učinke. Davčni učinki so posledica dejstva, da se SRS 2006 in MSRP za določanje davčne osnove uporabljajo neposredno. Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb določa, da se za ugotavljanje davčne osnove priznavajo odhodki in prihodki, ugotovljeni v izkazu poslovnega izida. Učinki prehoda na SRS 2006 ali MSRP se bodo zato pokazali neposredno na davčni osnovi za davek od dohodkov pravnih oseb.

Pri davčni obravnavi rezervacij za odpravnine in jubilejne nagrade je potrebno razlikovati med davčno obravnavo ob prehodu na SRS 2006, davčno obravnavo v letu 2006 ter kasnejšo davčno obravnavo, saj je s 1. 1. 2007 prej veljaven Zakon o davku na dohodek pravnih oseb-1 (v nadaljevanju ZDDPO-1) nadomestil nov Zakon o davku na dohodek pravnih oseb-2 (v nadaljevanju ZDDPO-2).

3.1 Davčno obravnavanje ob prehodu na SRS (2006)

Ob prehodu na SRS 2006 se ob upoštevanju 14. člena ZDDPO-1B in 98. člena ZDDPO-2 oblikovanje rezervacij ne obravnava v skladu s pravili, ki veljajo za obdavčitev učinkov prehoda, kjer vse razlike zmanjšujejo ali pa povečujejo davčno osnovo, ne glede na to, ali gre po določbah ZDDPO-1 za obdavčene ali neobdavčene prihodke ter davčno priznane ali nepriznane odhodke. Oblikovanje rezervacij se namreč davčno obravnava kot prostovoljna sprememba računovodskih usmeritev zavezanca. Razlika med načinoma obdavčenja je v tem, da se pri prostovoljnih spremembah računovodskih usmeritev zavezancev učinki iz sprememb

vključujejo v davčno osnovo skladno s priznavanjem odhodkov in prihodkov za davčne namene.

3.1.1.1 Davčno obravnavanje rezervacij v podjetju Ypsilon, d. d., ob prehodu na SRS (2006)

Podjetje Ypsilon, d. d., je ob prehodu na nove računovodske standarde na novo oblikovalo in evidentiralo rezervacije za odpravnine in jubilejne nagrade, poleg tega pa je moralo priznati tudi terjatve za odloženi davek po naslednji formuli:

$$\text{terjatve za odloženi davek} = \text{veljavna davčna stopnja} * \text{oblikovane rezervacije} \quad (14)$$

$$25 \% * 875.034 \text{ €} = 218.759 \text{ €}$$

Glede na ZDDPO-1 so bile rezervacije v letu 2006 začasno davčno nepriznane. Kot davčno priznani odhodek se bodo priznale v letu porabe rezervacij, torej v letu, ko bo obveznost za izplačilo odpravnin obračunana. Podjetje je zato priznalo terjatve za odloženi davek skladno z načinom priznavanja obveznosti, za katerega so bile terjatve oblikovane. Podjetje Ypsilon, d. d., je ob prehodu priznalo terjatev za odloženi davek v dobro prenesenega poslovnega izida, saj je tudi oblikovanje rezervacij oblikovalo kot popravek prenesenega poslovnega izida.

Tabela 9: Knjiženje poslovnih dogodkov ob priznanju terjatev za odloženi davek ob prehodu na SRS 2006

Vsebina vknjižbe	Ime konta	V breme	V dobro
Terjatve za odloženi davek	Terjatve za odloženi davek iz odbitnih začasnih razlik	218.759	
Povečanje prenesenega poslovnega izida	Preneseni čisti dobiček iz prejšnjih let		218.759

Vir: Revizijska dokumentacija podjetje Ypsilon, d. d., 2006.

3.2 Davčno obravnavanje v letu 2006

Obdobje prehoda na SRS 2006 zaznamuje ZDDPO-1. V tem zakonu je pomemben predvsem 16. člen, ki govori o rezervacijah. Pri ugotavljanju davčne osnove oziroma priznavanju prihodkov in odhodkov se oblikovanje rezervacij ne upošteva in je zato ZDDPO-1 prinesel strožjo ureditev (Jerman, 2006, str. 10) glede na prejšnji zakon. To pomeni, da se za davčne namene šteje, kot da odhodki, za katere so bile rezervacije oblikovane, v obdobju oblikovanja niso nastali.

Ker je zakonodajalec želel preprečiti nastanek dvojne obdavčitve takšnih nepriznanih rezervacij, je v 2. odstavku istega člena določil, da se prihodki izvzemajo in odhodki priznavajo tako, da v davčno osnovo niso ponovno vključeni prihodki in odhodki, ki so predhodno povečevali davčno osnovo. Davčno priznavanje prihodkov je preneseno v naslednja davčna obdobja, zaradi tega nastanejočasne razlike med poslovnim dobičkom in davčno osnovo (Drobež, 2006, str. 5).

Do pojava odloženih davkov prihaja zaradi razlike med davčnim izidom, ugotovljenim v davčni bilanci, ter poslovnim izidom v poslovni bilanci. Prihodki in odhodki v računovodskih izkazih se razlikujejo od prihodkov in odhodkov v davčnih izkazih. Odhodki se davčno priznajo ob porabi rezervacij, to pa je takrat, ko podjetje dejansko obračuna kratkoročne obveznosti do zaposlenih, ki jim pripada odpravnina ob upokojitvi oziroma jubilejna nagrada. Zaradi načela časovne usklajenosti prihodkov in odhodkov je potreben odhodek za davek iz dobička prilagoditi računovodskemu dobičku. Razlika, ki nastane med davčno obveznostjo in odhodkom za davek, je odložena terjatev oziroma obveznost za davek, v našem primeru odložena terjatev za davek (Bevk, 2006, str. 40).

Če povzamem, so morali davčni zavezanci v letu 2006 vse zneske oblikovanih rezervacij upoštevati v davčnem obračunu tako, da so za znesek oblikovanih rezervacij povečali davčno osnovo. Rezervacije, ki so bile ob oblikovanju davčno nepriznane, se bodo priznavale v naslednjih letih, odvisno od tega, kdaj jih bodo podjetja porabila oziroma odpravila.

3.2.1.1 Davčno obravnavanje rezervacij v podjetju Ypsilon, d. d., v letu 2006

• Poraba rezervacij v letu 2006

Podjetje je med letom 2006 izplačalo odpravnine v višini 15.899 evrov in tako zmanjšalo rezervacije ter izkazalo obveznost za izplačilo rezervacij. Ker je zmanjšalo znesek rezervacij, je moralo znižati tudi terjatve za odloženi davek, pri tem pa upoštevati veljavno davčno stopnjo v letu 2006, to je 25 %, hkrati pa izkazati odhodek za odloženi davek leta 2006.

*Znižanje terjatev za odloženi davek =
veljavna davčna stopnja * izplačilo odpravnin*

(15)

$$25 \% * 15.899 \text{ €} = 3.975 \text{ €}$$

Tabela 10: Knjiženje poslovnih dogodkov terjatev za odloženi davek ob porabi rezervacij v letu 2006

Vsebina vknjižbe	Ime konta	V breme	V dobro
Odprava terjatev za odloženi davek	Terjatve za odloženi davek iz odbitnih začasnih razlik		3.975
Odhodek za odloženi davek	Odhodki iz naslova odloženega davka	3.975	

Vir: Revizijska dokumentacija podjetja Ypsilon, d. d., 2006.

• Preračun terjatev za odloženi davek na nove davčne stopnje konec leta 2006

Po porabi rezervacij in ob tem delni odpravi terjatev za odloženi davek (obračunane s 25-odstotno davčno stopnjo za leto 2006) je bilo potrebno le-te prevrednotiti na nove davčne stopnje, ki so začele veljati leta 2007 na podlagi novega zakona ZDDPO-2. V vseh letih je namreč potrebno uporabiti davčno stopnjo, ki velja v tistem letu, ko se rezervacije porabljajo.

Od leta 2007 dalje veljajo na podlagi ZDDPO-2 naslednje davčne stopnje: za leto 2007 23 %, za leto 2008 22 %, za leto 2009 21 % in po letu 2010 20 %.

Stanje terjatev za odloženi davek:

obračunane terjatve 1. 1. 2006 – zmanjšanje terjatev = 218.759 € – 3.975 € = 214.784 €

Preračun terjatev za odloženi davek na nove davčne stopnje:

Tabela 11: Preračuna terjatev za odloženi davek na nove davčne stopnje

Leto	Ocenjena poraba rezervacij v EUR	Davčna stopnja	Terjatve za odloženi davek v EUR
2007	10.000	23 %	2.300
2008	15.000	22 %	3.300
2009	18.000	21 %	3.780
2010 in pozneje	816.135	20 %	163.227
Skupaj	859.135		172.607
Stanje	859.135	25%	214.784
Razlika	-		-42.177

Vir: Revizijska dokumentacija podjetja Ypsilon, d. d., 2006.

Podjetje Ypsilon, d. d., je konec leta 2006 opravilo preračun terjatev za odloženi davek na nove davčne stopnje, ki je pokazal, da morajo biti terjatve za odloženi davek ob upoštevanju novih bodočih davčnih stopenj nižje za 42.177 evrov, znašati bi morale le 172.607 evrov. Praviloma se znižanje terjatev izkaže kot odhodek za odloženi davek, glede na SRS (2006) pa podjetje učinek preračuna terjatev, ki so bile oblikovane ob prehodu, izjemoma poknjiži kot znižanje prenesenega poslovnega izida v višini 42.177 evrov. Vzrok temu dejstvu je, da pri preračunu ne moremo govoriti o novi oceni zneska niti o prevrednotenju, pač pa o popravku začasnega priznanja terjatev za odloženi davek (Jerman, 2007, str. 38).

Tabela 12: Knjiženje poslovnih dogodkov ob preračunu terjatev za odloženi davek ob koncu leta 2006

Vsebina vknjižbe	Ime konta	V breme	V dobro
Stanje rezervacij	Rezervacije za odpravnine in jubilejne nagrade		859.135
Stanje terjatev za odloženi davek	Terjatve za odloženi davek iz odbitnih začasnih razlik	214.784	
Preračun (popravek) terjatev za odloženi davek	Terjatve za odloženi davek iz odbitnih začasnih razlik	-42.177	
Povečanje prenesenega poslovnega izida	Preneseni čisti dobiček iz prejšnjih let		-42.177

Vir: Revizijska dokumentacija podjetje Ypsilon, d. d., 2006.

• **Ponovni izračun rezervacij ob koncu leta 2006 in stroškov v letu 2006**

Znesek dodatno oblikovanih rezervacij znaša v letu 2006 11.588 evrov, v celoti je začasno davčno nepriznan, zato se obračunajo terjatve za odloženi davek, ki znašajo po stopnji 20 % 2.318 evrov. 20-odstotna stopnja je uporabljena, ker predpostavljamo, da bodo porabljene po letu 2010.

Konec leta 2007 je podjetje Ypsilon, d. d., izkazalo aktuarski dobiček, kar pomeni delno odpravo rezervacij, in sicer v znesku 38.424 evrov. Zaradi odprave rezervacij se odpravijo tudi terjatve za odloženi davek, saj se lahko prihodki iz odprave rezervacij izvzamejo iz davčne osnove leta 2007 v celoti.

Podjetje je moralo pri odpravi rezervacij zaradi aktuarskega dobička izračunati, koliko terjatev za odloženi davek lahko odpravi. Skupna začasna razlika, ki se je dodatno odpravila zaradi aktuarskega dobička, je znašala 38.424 evrov. Kot najbolj preprosto metodo nadaljnjega odpravljanja terjatev za odloženi davek velja upoštevati metodo fifo. Najprej so se odpravile terjatve za odloženi davek, ki so bile obračunane po 23-odstotni stopnji (za odpravo začasne razlike 10.000 evrov) ali 2.300 evrov, nato so se odpravile terjatve za odloženi davek, ki so bile obračunane po 22-odstotni stopnji (za odpravo začasne razlike 15.000 evrov) ali 3.300 evrov in nato po 21-odstotni stopnji (za odpravo preostale začasne razlike 13.424 evrov) ali 2.819 evrov. Znesek skupno odpravljenih rezervacij je znašal 8.419 evrov.

Tabela 13: Knjiženje poslovnih dogodkov za odložene terjatve ob ponovnem izračunu rezervacij konec leta 2006

Vsebina vknjižbe	Ime konta	V breme	V dobro
Obračun terjatev za odloženi davek (stopnja 20 %)	Terjatve za odloženi davek iz odbitnih začasnih razlik	2.318	
Prihodek za odloženi davek	Prihodki iz naslova odloženega davka		2.318
Odprava terjatev za odloženi davek zaradi odprave rezervacij od osnove	Terjatve za odloženi davek iz odbitnih začasnih razlik		8.419
Odhodek za odloženi davek	Odhodki iz naslova odloženega davka	8.419	

Vir: Revizijska dokumentacija podjetje Ypsilon, d. d., 2006.

3.3 Davčno obravnavanje po letu 2007

ZDDPO-2, ki je prišel v veljavo z začetkom leta 2007, uvaja bistveno spremenjen način davčne obravnave oblikovanja rezervacij, s katerim naj bi država prevzela del tveganj davčnih zavezancev.

Za davčno obravnavo rezervacij je pomemben predvsem 20. člen, ki pravi, da se pri ugotavljanju davčne osnove oziroma priznavanju odhodkov zavezanca oblikovanje rezervacij prizna kot odhodek v znesku, ki ustreza 50 % oblikovanih rezervacij.

Z namenom preprečitve dvojne obdavčitve tistega dela oblikovanih rezervacij, ki ni davčno priznan v letu oblikovanja, je zakonodajalec v 3. odstavku istega člena določil način davčne obravnave odprave in porabe rezervacij. Tako se za odpravo in porabo rezervacij, ki niso bile priznane kot odhodek, v davčnem obdobju upošteva, da:

- se iz davčne osnove izvzamejo prihodki iz odprave ali porabe rezervacij v delu, v katerem oblikovanje rezervacij ni bilo priznано kot odhodek, in
- se priznajo odhodki iz porabe rezervacij v delu, v katerem oblikovanje rezervacij ni bilo priznано kot odhodek.

SRS 10.22 (2006) določa, da se na koncu obračunskega obdobja rezervacije popravijo tako, da je njihova sedanja vrednost enaka sedanji vrednosti izdatkov, ki so po predvidevanjih potrebni za poravnavo obveze. Popravek rezervacij na sedanjo vrednost predvidenih bodočih izdatkov na koncu obračunskega obdobja se po ZDDPO-2 davčno obravnava enako kot oblikovanje ali odprava in poraba rezervacij. To pomeni, da se lahko rezervacije na koncu obračunskega obdobja tako povečajo, kot zmanjšajo, in da odhodki oziroma prihodki iz tega naslova vplivajo na davčno osnovo v višini 50 % zneska popravka rezervacij. Ta določba se uporablja tudi za rezervacije, oblikovane pred letom 2007. ZDDPO-2 ne vsebuje omejitvene določbe glede velikosti odpravnin ob upokojitvi oziroma jubilejnih nagrad, zato so le-te davčno priznane ne glede na izplačani znesek.

Če pogledamo določbe 20. člena ZDDPO-2 glede davčne obravnave rezervacij, lahko ugotovimo, da so enake kot določbe o dolgoročnih rezervacijah v ZDDPO (predhodnik ZDDPO-1, veljaven do leta 2004). Tudi ZDDPO je določal, da se dolgoročne rezervacije stroškov priznajo v obračunanih zneskih, vendar največ do 50 % teh stroškov. V letih 2005 in 2006 zmanjševanje davčne osnove za zneske oblikovanih rezervacij ni bilo dopustno (v času veljave ZDDPO-1), v letu 2007 pa je zopet dopustno zmanjševanje davčne osnove za 50% zneskov oblikovanih rezervacij. Kratek obrat davčne zakonodaje v smeri bolj restriktivnega urejanja obdavčevanja oblikovanja rezervacij z ZDDPO-1 se je z ZDDPO-2 zopet prevesil v manj restriktivnega (Drobež, 2006, str. 7).

3.3.1.1 Davčno obravnavanje rezervacij v podjetju Ypsilon, d. d., po letu 2007

- **Poraba rezervacij v letu 2007 za izplačane odpravnine v letu 2007**

Podjetje Ypsilon, d. d., je po predvidevanju v letu 2007 izplačalo 10.000 evrov odpravnin. Za obračunane kratkoročne obveznosti iz odpravnin so se neposredno črpale rezervacije, oblikovane v preteklih obdobjih. Istočasno so za porabljene rezervacije odpravili terjatve za odloženi davek, saj se odhodek ob porabi rezervacij davčno prizna.

Ker je podjetje zmanjšalo znesek rezervacij, mora znižati tudi terjatve za odloženi davek. Pri tem upošteva davčno stopnjo 20 %:

$$\text{davčna stopnja, ki velja za poslovno leto} * \text{izplačilo odpravnin} = 20 \% * 10.000 \text{ €} = 2.000 \text{ €}$$

V znesku 2.000 evrov je podjetje izkazalo odhodke iz naslova odloženega davka. Ker je podjetje po fifo metodi porabilo rezervacije, ki so bile oblikovane v letu 2006, le-te pa so bile davčno nepriznane, mu ni bilo potrebno paziti na davčno obravnavo.

Tabela 14: Knjiženje poslovnih dogodkov za odložene davke ob porabi rezervacij v letu 2007

Vsebina vknjižbe	Ime konta	V breme	V dobro
Terjatve za odloženi davek	Terjatve za odloženi davek iz odbitnih začasnih razlik		2.000
Odhodek za odloženi davek	Odhodki iz naslova odloženega davka	2.000	

Vir: Revizijska dokumentacija podjetje Ypsilon, d. d., 2007.

- **Izračun rezervacij konec leta 2007**

Znesek na novo izračunanih rezervacij je konec leta 2007 znašal 898.299 evrov. Skupaj je znašal znesek dodatno oblikovanih rezervacij v letu 2007 37.576 evrov; začasno je 50-odstotno davčno nepriznan. Zato se obračuna terjatev za odloženi davek od 50% oblikovanih rezervacij, ki je znašala po 20-odstotni stopnji 3.758 evrov. Uporabljena je 20-odstotna stopnja, ker predpostavljamo, da bodo rezervacije porabljene po letu 2010.

Konec leta 2007 je podjetje Ypsilon, d. d., izkazalo aktuarski dobiček, kar pomeni delno odpravo rezervacij, in sicer v znesku 20.644 evrov. Zaradi odprave rezervacij se odpravijo tudi terjatve za odloženi davek, saj se lahko prihodki iz odprave rezervacij izvzamejo iz davčne osnove leta 2007 v celoti. Tiste, ki so bile obračunane po 23- in 22-odstotni stopnji in so bile že v celoti odpravljene zaradi aktuarskega dobička in porabe terjatev za odloženi davek ob koncu leta 2006. Odpravijo se terjatve za odloženi davek, ki so bile obračunane po 21-odstotni stopnji v višini preostalega zneska 4.576 evrov začasnih razlik oziroma 961 evrov, in terjatve za odloženi davek, ki so bile obračunane po 20-odstotni stopnji za odpravo začasne razlike

16.068 evrov oziroma 3.214 evrov. Skupaj so odpravili terjatve za odloženi davek zaradi delne odprave rezervacij v višini 7.790 evrov.

Tabela 15: Knjiženje poslovnih dogodkov odloženih terjatev za davek ob ponovnem izračunu rezervacij konec leta 2007

Vsebina vknjižbe	Ime konta	V breme	V dobro
Obračun terjatev za odloženi davek zaradi oblikovanja terjatev (stopnja 20 %)	Terjatve za odloženi davek iz odbitnih začasnih razlik	3.758	
Prihodek za odloženi davek	Prihodki iz naslova odloženega davka		3.758
Odprava terjatev za odloženi davek zaradi odprave rezervacij od osnove	Terjatve za odloženi davek iz odbitnih začasnih razlik		7.790
Odhodek za odloženi davek	Odhodki iz naslova odloženega davka	7.790	

Vir: Revizijska dokumentacija podjetje Ypsilon, d. d., 2007.

• Poraba rezervacij za izplačane odpravnine v letu 2008

Podjetje Ypsilon, d. d., v letu 2008 pričakuje izplačilo 15.000 evrov odpravnin ob upokojitvi. Istočasno se za porabo odpravijo terjatve za odloženi davek.

Pri porabljanju rezervacij je podjetje v vseh letih uporabljalo metodo fifo, kar pomeni, da se najprej porabijo tiste rezervacije, ki so bile prej oblikovane. Najprej so se porabljale in odpravljale rezervacije, ki so bile začasno 100-odstotno davčno nepriznane (rezervacije iz prehoda in iz leta 2006), za tem pa rezervacije, ki so bile 50-odstotno začasno davčno nepriznane (oblikovane od leta 2007 naprej). Način odpravljanja rezervacij po metodi fifo je v praksi verjetno edini izvedljiv, čeprav ZDDPO-2 v zvezi s tem nima posebne določbe. O uporabi metode fifo pri porabljanju rezervacij pa govori Pojasnilo 1 k SRS 10 (SIR, 2006).

Tabela 16: Knjiženje poslovnih dogodkov terjatev za odloženi davek ob porabi rezervacij v letu 2008

Vsebina vknjižbe	Ime konta	V breme	V dobro
Odprava terjatev za odloženi davek (po stopnji 20 %)	Terjatve za odloženi davek iz odbitnih začasnih razlik		3.000
Odhodek za odloženi davek	Odhodki iz naslova odloženega davka	3.000	

Vir: Lastni izračun, 2008.

3.4 Prispevki za socialno varnost

Prispevki za socialno varnost, ki so plačani v breme delodajalca, povečujejo znesek bodočih stroškov in zato tudi znesek sedanje obveze, ki se izkaže kot rezervacija. Prispevke za socialno varnost v Sloveniji ureja Zakon o prispevkih za socialno varnost. Poleg tega je pomembna še Uredba o višini povračil stroškov v zvezi z delom in drugih dohodkov, ki se ne všttevajo v davčno osnovo.

Če so bile odpravnine o upokojitvi in jubilejne nagrade izplačane v letu 2006, se je upoštevala Uredba, veljavna do konca leta 2006. Skladno z Uredbo vlade so neobdavčeni zneski jubilejnih nagrad:

- 110.000 tolarjev za 10 let delovne dobe,
- 165.000 tolarjev za 20 let delovne dobe,
- 220.000 tolarjev za 30 let delovne dobe.

Za odpravnine pa je bil znesek, od katerega se prispevki niso obračunavali, do konca leta v velikosti 825.000 tolarjev.

ZDDPO-1 v 28. členu določa, da se jubilejne nagrade in odpravnine ob upokojitvi kot odhodek priznajo do višine, ki jo določi vlada RS z uredbo. To pomeni, da bodo v davčnem obračunu za leto 2006 davčni zavezanci kot davčno priznan odhodek upoštevali odpravnine in jubilejne nagrade le do zgoraj navedenih višin.

Od 1. januarja 2007 naprej pa se upošteva Uredba, ki je v veljavi od leta 2007. Danes je torej neobdavčeni znesek jubilejnih nagrad:

- 460 € za 10 let delovne dobe,
- 689 € za 20 let delovne dobe,
- 919 € za 30 let delovne dobe,
- 919 € za 40 let delovne dobe.

Za odpravnine ob upokojitvi se prispevki ne obračunavajo do zneska 3.443 evrov.

V skladu s 35. členom ZDDPO-2 se jubilejne nagrade in odpravnine ob upokojitvi priznajo kot odhodek v obračunanem znesku. Pogoj, da bodo priznane v obračunanem znesku je, da so pri izplačilih v višini nad uredbo zneski izplačil nad višino obdavčeni po zakonu, ki ureja dohodnino. Od zneskov nad višino morajo biti po uredbi obračunani prispevki za socialno varnost in dohodnina.

4 STALIŠČE REVIZIJSKE HIŠE

Za konec bom dodala še stališče o rezervacijah za odpravnine in jubilejne nagrade ob prehodu na nove standarde ene izmed večjih revizijskih hiš. Rezervacije za jubilejne nagrade in odpravnine ob upokojitvi se obvezno oblikujejo po stanju na dan 1. 1. 2006 (s prehodom na nove SRS) v otvoritveni bilanci praviloma s pomočjo aktuarskih izračunov (vsaj prvo leto). Pri uporabi zunanjega izvedenca mora revizor pridobiti zadosti revizijskih dokazov o ustreznosti takega dela za potrebe revizije v skladu z ISA 620⁵, predvsem pa mora biti pozoren na pravilne predpostavke glede ustreznosti in pravilnosti izračuna.

⁵ ISA 620 je eden izmed mednarodnih standardov revidiranja, ki govori o uporabi dela zunanjega veščaka.

Rezervacije se torej oblikujejo v breme prenesenega poslovnega izida po stanju na dan 1. 1. 2006 in se hkrati vključujejo v davčno osnovo tako, da le-to povečujejo. Novo oblikovane rezervacije za te namene v letu 2006, ki bodo izkazane v računovodskih izkazih 31. 12. 2006 in v naslednjih letih, se ne priznajo kot davčno priznani odhodek v skladu s 16. členom ZDDPO-1B.

Možnost neoblikovanja rezervacij obstaja samo v tistih primerih, ko gre za nepomembne zneske v skladu z določili v pravnih aktih podjetja. Revizor v takih primerih oceni pravilnost take odločitve in to izrazi v mnenju glede na pomembnost (materialnost) zneska rezervacij v skladu z metodologijo revizijske hiše.

Stališče revizijske hiše je glede pristojnosti organov odločanja pri oblikovanju dolgoročnih rezervacij za jubilejne nagrade in odpravnine ob upokojitvi pri prehodu na nove SRS 2006 (2006) tako, da ima pristojnost in dolžnost oblikovanja takih rezervacij na dan 1. 1. 2006 poslovodstvo družbe na osnovi zakonskih zahtev in uporabe novih SRS ter zato ne potrebuje posebnih skupščinskih sklepov, pa čeprav gre lahko za poseg v premoženjske pravice delničarjev.

Računovodska obravnava rezervacij za odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagrade je naslednja:

- **ob prehodu na nove SRS na datum 1.1.2006:** povečanje rezervacij za odpravnine in jubilejne nagrade in zmanjšanje prenesenega čistega dobička iz prejšnjih let;
- **ob oblikovanju rezervacij za jubilejne nagrade in odpravnine ob upokojitvi:** povečanje rezervacij za odpravnine in jubilejne nagrade in povečanje stroškov rezervacij za odpravnine in jubilejne nagrade;
- **ob porabi rezervacij za odpravnine in jubilejne nagrade:** zmanjšanje rezervacij za odpravnine in jubilejne nagrade in povečanje kratkoročnih obveznosti do zaposlenih;
- **ob uskladitvi na znesek sedanje vrednosti izdatkov za poravnavo obveznosti ob koncu leta, povečanje stanja rezervacij:** povečanje rezervacij za odpravnine in jubilejne nagrade in povečanje stroškov rezervacij za odpravnine in jubilejne nagrade;
- **ob uskladitvi na znesek sedanje vrednosti izdatkov za poravnavo obveznosti ob koncu leta, zmanjšanje stanja rezervacij:** zmanjšanje rezervacij za odpravnine in jubilejne nagrade in povečanje prihodkov od odprave rezervacij za odpravnine in jubilejne nagrade .

SKLEP

S sklenitvijo delovnega razmerja poleg sprotnih obveznosti, kot so plače, regres, nadomestila za prevoz na delo in obveznosti za povračila drugih stroškov, nastajajo tudi dolgoročne obveznosti delodajalcev, kot so odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagrade, ki bodo poravnane v nekem obdobju v prihodnosti.

Slovenski računovodski standardi 2006 obvezujejo podjetja k oblikovanju rezervacij za odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagrade in urejajo obračunavanje tovrstnih rezervacij tako, da podjetja napotujejo na neposredno uporabo MRS 19 z naslovom Zasluzki zaposlenih. Le-ta podrobno ureja vrednotenje obvez za določene vrste zaslužkov, govori o metodah aktuarskega vrednotenja, aktuarskih predpostavkah, diskontiranju, aktuarskih dobičkih oziroma izgubah. Poleg tega standarda pa morajo podjetja upoštevati še pojasnila Slovenskega inštituta za revizijo, ki poenostavljajo obračunavanje jubilejnih nagrad in odpravnin ob upokojitvi in le-te razvrščajo med druge dolgoročne zaslužke zaposlenih.

Pri prehodu s SRS 2001 na SRS 2006 so podjetja po presoji v skladu z načelom pomembnosti in s Prehodnimi določbami v Uvodu v SRS 2006 oblikovala rezervacije za jubilejne nagrade in odpravnine ob upokojitvi v breme prenesenega poslovnega izida. Pri prehodu je ta sprememba povzročila enkratne učinke na poslovnem izidu. Podjetja so pri izračunavanju upoštevala aktuarske predpostavke, marsikatero je k izračunu vsaj prvo leto povabilo zunanega izvedenca, strokovnjaka pooblaščenega aktuarja.

Zaradi rezervacij se je predvsem pri družbah v delovno intenzivnih panogah z veliko zaposlenimi, s pretežno starejšo strukturo, nizko fluktuacijo in razmeroma majhnim kapitalom prvo leto oblikovanja zgodilo, da je bilo treba oblikovati rezervacije v tako velikem znesku, da je bila ugotovljena izguba ali celo negativni kapital. Vse to pa je vplivalo tudi na kapitalsko ustreznost podjetij.

Pomemben del obračunavanja je tudi davčno priznavanje stroškov. Zaradi začasnega nepriznavanja rezervacij pri prehodu na nove standarde in nastalih začasnih razlik, ki izvirajo iz časovnega usklajevanja med poslovnim izidom in davčno osnovo, rezervacije za jubilejne nagrade in odpravnine ob upokojitvi spremljajo terjatve za odloženi davek.

Z novim računovodskim instrumentom, rezervacijami za odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagrade, ki so že od nekdaj stalnica MRSP, je slovenska računovodska stroka naredila korak bliže k temu, da so računovodski izkazi slovenskih podjetij še primerljivejši z izkazi podobnih podjetij v tujini.

LITERATURA IN VIRI

1. Aktuarski izračun dolgoročnih obveznosti do zaposlenih podjetja Ypsilon, d. d. 2006. (2006).
2. Bevk, U. (2006). *Računovodsko obravnavanje odloženih davkov pred in po spremembi SRS 2006*. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
3. Drobež, M. (2006). Rezervacije v povezavi z ZDDPO-2. *Davčno finančna praksa*. (November), str. 5-7.
4. Epstein, J. B. & Jermakowicz, E. K. (2007). *Wiley IFRS 2007: Interpretation and Application of International Financial Reporting Standards*. Hoboken (N.Y.): John Wiley.
5. Herz, D., Meinsenheimer, J. & Winstein, H. (2000). Health and Retirement Benefits: Data from two BLS Surveys. *Monthly Labour Review*, May, 3-20.
6. Hieng, R. (2006a). Ponazoritev knjiženj najpogostejših in bolj zapletenih poslovnih dogodkov. *IKS*, (9-10), 158-166.
7. Hieng, R. (2006b). Vpliv SRS 2006 in spremembe o davku od dohodka pravnih oseb na davčno osnovo. *IKS*, (6), 7-24.
8. Howell, G. & Kim, A. (2008). Management of Employee Benefit Plans as a Part of Corporate Governance. *Employee Benefit Plan Review*, May, 7-10.
9. Jerman, S. (2006) Poglobljena obravnava odloženih davkov. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
10. Jerman, S. (2008). Rezervacije za jubilejne nagrade in odpravnine ob upokojitvi – računovodsko in davčno obravnavanje. *Revizor*. XVIII (2), 7–46.
11. Kolektivna pogodba za kemično in gumarsko industrijo Slovenije. (2007). *Uradni List RS*. (Št. 95/2007, 23. april 2007).
12. Koželj, S. (2006). SRS 10 – Rezervacije in dolgoročne pasivne časovne razmejitve. *IKS*, (9-10), 153–161.
13. Kresal, B., Kresal, K. & Šenčur, D. (2002). *Zakon o delovnih razmerjih s komentarjem in stvarnim kazalom*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
14. Letno poročilo podjetja Ypsilon, d. d. za leto 2005. (2006). Kranj: Ypsilon, d. d..
15. Letno poročilo podjetja Ypsilon, d. d. za leto 2006. (2007). Kranj: Ypsilon, d. d..
16. Letno poročilo podjetja Ypsilon, d. d. za leto 2007. (2008). Kranj: Ypsilon, d. d..
17. *Mednarodni standardi računovodskega poročanja 2004 z mednarodnimi računovodskimi standardi in pojasnili strokovnega odbora za pojasnjevanje*. (2006). Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
18. *Metodološko pojasnilo o upoštevanju pravila pomembnosti pri revidiranju računovodskih izkazov v zvezi z oblikovanjem rezervacij za jubilejne nagrade in odpravnin*. (2006). Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
19. *MSR 19: Zasluzki zaposlenih*. Najdeno 13. januarja 2008 na spletnem naslovu <http://www.iasplus.com/standard/ias19.htm>.

20. Oblikovanje rezervacij za odpravnine in jubilejne nagrade pri prehodu na nov način računovodenja (2007). *Pravna praksa*, (12), 22-24.
21. Odar, M. & Jerman S. (2006a). Prehod s starih računovodskih standardov (2001) na nove (2006) in davčne posledice prehoda. *IKS*, (5), 7-16.
22. Odar, M. (2006b). Pomembnejše spremembe v SRS (2006), prehod in davčne posledice. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
23. *Pojasnilo 1 k SRS 10 (2006) – Rezervacije za odpravnine ob upokojitvi in jubilejne nagradne*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
24. *Pojasnilo 4 k Uvodu v SRS (2006) – Bistvenost*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
25. *Povprečna mesečna plača*. SURS. Najdeno 15. marca 2008 na spletnem naslovu <http://www.stat.si/indikatorji.asp?ID=29>.
26. *Pristojnosti organov odločanja pri oblikovanju dolgoročnih rezervacij za jubilejne nagrade in odpravnine ob upokojitvi pri prehodu na nove SRS 2006*. (2006). Stališče revizijske hiše, (3), 8.1.2007.
27. Revizijska dokumentacija podjetja Ypsilon, d. d. za leto 2005. (2005).
28. Revizijska dokumentacija podjetja Ypsilon, d. d. za leto 2006. (2006)
29. Revizijska dokumentacija podjetja Ypsilon, d. d. za leto 2007. (2007).
30. Rezervacije pri prehodu na nov način računovodenja - 98. člen Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb: Pojasnilo Ministrstva za finance. (2006). *Uradni List RS*. (Št. 117/06, 27. december 2006).
31. *Rezervacije za jubilejne nagrade in odpravnine ob upokojitvi*. (2006). Stališče revizijske hiše, (1), 9.10.2006.
32. Singerman, E. & Broder, G. (2008, maj). Importance of the Going Concern Assumption in Employee Benift Plans. *Benefits and Compensation Digets*. Najdeno 20. maja 2008 na spletnem naslovu <http://www.ifebg.org>.
33. *Slovenski računovodski standardi 2006*. (2006). Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
34. Splošna kolektivna pogodba za gospodarske dejavnosti (1997). *Uradni list RS*. (Št. 40/1997, 4.7.1997).
35. Uredba o višini povračil stroškov v zvezi z delom in drugih dohodkov, ki s ene všttevajo v davčno osnovo. (2006). *Uradni list RS*. (Št. 140/2006, 29. december 2006).
36. Vežjak, B. (2006). Pomembnejše spremembe v SRS (2006), na področju terjatev in obveznosti, prihodkov in odhodkov ter računovodskih izkazov. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
37. Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb – ZDDPO-1. (2004). *Uradni list RS*. (Št. 40/2004, 20. april 2004).
38. Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb – ZDDPO-2. (2006). *Uradni list RS*. (Št. 117/2006, 16. november 2006).
39. Zakon o delovnih razmerjih (2002). *Uradni list RS*. (Št. 42/2002, 15. maj 2002).
40. Zakon o gospodarskih družbah. (2006). *Uradni list RS*. (Št. 42/2006, 19. april 2006).

41. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. (1999). *Uradni list RS*. (Št. 106/1999, 23. december 1999).
42. Zakon o prispevkih za socialno varnost. (1996). *Uradni list RS*. (Št. 5/1996, 31. januar 1996).
43. Zelinkova, A. (2006a). *Employee Benefits Brief Overview of the Standard*. Interno gradivo KPMG. Ljubljana: KPMG Actuarial Services.
44. Zelinkova, A. (2006b). *Valuation of the Employee Benefits*. Interno gradivo KPMG. Ljubljana: KPMG Actuarial Services.
45. Žuran, M. (2006). Poglobljena obravnava odloženih davkov. *Gradivo za delavnico*. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo.